

Miskolci Egyetem

Állam- és Jogtudományi Kar

Bűnügyi Tudományok Intézete

Büntetőjogi és Kriminológiai Intézeti Tanszék

Digitalizáció és büntetőjog, különös tekintettel a pénzmosás bűncselekményre

Szakdolgozat

Konzulens:

Prof. Dr. Jacsó Judit

egyetemi tanár

Készítette:

Vámosi Vivien Cintia

NK FR3CCF

ÁJK Jogász V. évf.

Miskolc

2022

University of Miskolc

Faculty of Law

Institute of Criminal Justice

Department of Criminal Law and Criminology

**Digitization and criminal law, with focus on money-laundering as an act
of crime Thesis**

Tutor:

Prof. Dr. Jacsó Judit

professor

Author:

Vámosi Vivien Cintia

NK: FR3CCF

ÁJK lawyer V.

Miskolc

2022.

Tartalom

1.	Bevezetés	1
2.	Digitalizáció és pénzmosás kapcsolata	4
3.	A pénzmosás bűncselekményéről általában.....	8
4.	A pénzmosás elleni védekezés kialakulása.....	10
5.	Az Európai Unió pénzmosással kapcsolatos jogalkotása	13
5.1.	Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1673 irányelve a pénzmosás ellen büntetőjogi eszközökkel folytatott küzdelemről	13
5.2.	Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/849 és 2018/843 Irányelve a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről	18
5.3.	Javaslatcsomag a pénzmosás és terrorizmusfinanszírozási szabályok felülvizsgálatára	20
6.	A hazai szabályozás fejlődése.....	22
7.	A pénzmosás szabályozása a hatályos Büntető Törvénykönyvben	24
8.	A pénzmosás elleni védekezés a hazai bankrendszerben.....	32
8.1	Pénzmosás megjelenése a bankokban.....	32
8.2	A pénzügyi folyamatok résztvevői	32
8.3	Az ügyfél-átvilágítás.....	34
8.3.1	Az azonosítás	34
8.3.2	A pénzmosás és terrorizmus-financezírozási bejelentési kötelezettség	35
8.3.3	Monitorálás	35
8.3.4	A megerősített eljárás folyamata.....	36
8.3.5	Tranzakciós értékhatár	37
8.3.6	Az ügyfél-átvilágítás típusai	37
9.	A bejelentési kötelezettség a 2017. évi LIII. törvényben és a bejelentés folyamata ..	40
10.	Összegzés és de lege ferenda javaslatok	44
11.	Köszönetnyilvánítás	47
12.	Felhasznált irodalom.....	48
13.	Felhasznált jogszabályok	51
14.	Felhasznált internetes források	52

1. Bevezetés

Szakedolgozatom témájául a digitalizáció és a büntetőjog kapcsolatának vizsgálatát választottam, részletesen pedig a digitalizáció és a pénzmosás kapcsolatát, a pénzmosás elleni fellépést állítottam fókuszba, különös figyelmet szentelve a pénzmosás elleni szabályozás banki szektoron belüli alkalmazására. Számomra kiemelten fontos ez a téma, ugyanis bankfióki dolgozóként nekem is nagy figyelmet kell fordítanom az egyes gyanús esetek felismerésére, megfelelő helyen történő jelentésére.

A szakedolgozat első részében a digitalizáció egyre erőteljesebb megjelenésére fókuszálok, így különösen arra a kérdésre keresem a választ, hogy a bűnözők hogyan használják ki a bűncselekmények elkövetéséhez a digitális világ adta lehetőséget.

Dolgozatomban ki fogok térni a pénzmosás elleni védekezés kialakulására, a kapcsolódó nemzetközi és hazai szabályozásra, valamint a téma megértéséhez szükséges alapfogalmakra. Nagy hangsúlyt fektetek az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1673 Irányelvére, amely a pénzmosás ellen büntetőjogi eszközökkel folytatott küzdelemről szól. Ezen irányelv különösen fontos szerepet tölt be a vizsgálandó jogi dokumentumok körében, mivel ennek hatására lépett hatályba a 2020. évi XLIII. törvény, amely a pénzmosás hazai büntetőjogi szabályozásának koncepcionális átalakítását eredményezte. E törvény az irányelvnek való megfelelés érdekében módosította a Büntető Törvénykönyv 399-400. §-át a pénzmosás bűncselekményéről. A merőben új tényállás elemzése szintén kiemelt helyet kap a szakedolgozatomban. A már említett Irányelven túl dolgozatomban helyet kap a harmadik és negyedik pénzmosás elleni irányelv, valamint kitérek a nemrég elfogadott javaslatcsomagra, mely tartalmazza már a hatodik pénzmosás elleni irányelven túl a kriptovalutákra vonatkozó részletesebb szabályozást is.

A dolgozat utolsó, inkább gyakorlatorientált egységében a banki szektor pénzmosás elleni védekezésével kapcsolatos működésével, a különböző belső szabályozásokkal fogok foglalkozni, melyek a mindennapi ügyintézői gyakorlatban is megjelennek. Ezen belül kiemelt szerepet kap az ügyfelek átvilágítási folyamata, a pénzmosás és terrorizmus-finanszírozási bejelentési kötelezettség, valamint a bejelentés folyamata.

A pénzmosás bűncselekménye számos veszélyt rejt magában. A legtöbb bűnöző ennek segítségével próbálja meg eltüntetni a bűncselekményből származó vagyont. Ezt leginkább a bankrendszeren keresztül viszik végbe, így nem csak tisztára moshatják pénzüket, hanem akár különböző befektetések nyomán még több pénzhez is juthatnak. Ez pedig azt a veszélyt rejt magában, hogy egyrészt a tisztára mosott pénzt a későbbiekben további bűncselekmények finanszírozására is felhasználhatják, másrészt nehezebbé válik a bűnüldöző hatóságok számára a már elkövetett bűncselekményből származó vagyon eredetét visszakövetni. Ennek következtében a bűncselekmény felderítése is nehezebbé válik. A bűncselekmény jelentőségét az is mutatja, hogy az IMF szerint a pénzmosás mértéke elérheti körülbelül a világ összesített GDP-jének a 2-5%-át is.

A bűncselekmény felderítésére a nemzetközi előírások alapján minden államnak ki kell jelölnie egy központi egységet, amely a „pénzmosás-ügyek” bejelentéseket fogadja, és azokat egy elemző-értékelő tevékenység során vizsgálja meg. Az operatív elemzés eredményét pedig az illetékes szerveknek továbbítja ez az egység. Ennek neve a pénzügyi információs egység, vagyis a „Financial Intelligence Unit”, röviden FIU. Hazánkban a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Központi Irányítás szervezetén belül működő Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Iroda látja el a pénzügyi információs egység feladatait.¹

A magyar FIU a bűncselekmény elleni küzdelem, valamint annak megelőzésének, felderítésének, nyomozásának elősegítése céljából folytat egy elemző és értékelő tevékenységet. Ennek keretein belül operatív és stratégiai elemzéseket végez. Az operatív elemzés elindulhat, ha a szolgáltató bejelentést tesz, ha a felügyeletet ellátó szervnek felügyeleti tevékenysége során bejelentés alapjául szolgáló adat, tény, körülmény a tudomására jut stb. Stratégiai elemzése során pedig a pénzmosással és a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatos folyamatokat és jellemzőket vizsgálja az Iroda.²

¹ <https://pei.nav.gov.hu/> (utoljára letöltve 2021.11.25.)

Simonka Gábor Aurél: A pénzmosás elleni intézményrendszer a Pénzmosás Elleni Információs Iroda szemszögéből. Kriminológiai Közlemények 72

² <https://pei.nav.gov.hu/elemzo-ertekelo-tevekenysege/elemzo-ertekelo-tevekenysege> (utoljára letöltve 2021.11.25)

A Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Iroda minden évben közzéteszi az előző lezárt évre vonatkozó adatokat. Ezek közül szakdolgozatomban a 2016-ra és 2019-re vonatkozó adatokat hasonlítottam össze.³

A jelentésekben közzétett adatok azt mutatják, hogy amíg 2016-ban 8786 db szolgáltatók általi bejelentés érkezett, addig ez a szám 2019-re jelentősen megnőtt, a bejelentések száma ebben az évben 12342 volt. 2016-ban a bejelentések 79%-a a banki szektorból érkezett, 2019-ben ez az arány kicsi csökkenést mutatott a maga 66%-os arányával. Ezeken túl több bejelentés érkezett mindkét évben biztosítási szolgáltatóktól, befektetési szolgáltatóktól, egyéb pénzügyi szolgáltatóktól és pénzváltóktól. Fontos még elmondani a statisztikai adatok alapján azt is, hogy míg a szolgáltató által kezdeményezett felfüggesztések száma nőtt (82 esetről 134 esetre), addig a Pénzmosás Elleni Iroda által kezdeményezett felfüggesztések száma kisebb csökkenést mutatott a két évre nézve (2016-ban 177 esetben kezdeményezett a PEI, 2019-ben már csak 148 esetben).

³ Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Iroda Éves jelentés 2016
Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Iroda Éves jelentés 2019

2. Digitalizáció és pénzmosás kapcsolata

A jogi életben a digitalizáció a kezdetekben csak egy egyszerűbb, papíroktól mentes működést ígért, ahol gyorsabb a nyomtatás és a postai szolgáltatások igénybevétele nélkül az ügyintézés. Azonban hamarosan már az ügyfelek is elektronikus űrlapokat, strukturált információkat használtak az ügyeik intézéséhez. Ekkor kezdték el vizsgálni, hogy hogyan is lehet a jogi folyamatokat automatizálni.

A digitalizációnak köszönhető újabb eljárások nagymértékben megváltoztatták az igazságszolgáltatás különböző szektorainak működését, szokásait. Ennek hatása az eljárások során, illetve az ügyfelek helyzetére nézve is megfigyelhető. A hagyományos írásbeliség megváltozott, a jogügyleteknél a digitalizált szerződések és bizonyítékok hódítanak teret, melyek különböző problémákat hordoznak magukban. Az elektronikus eljárások miatt a nyomtatványok szerepe megnőtt, melyek nem megfelelő kitöltése is számos veszélyt hordozhat magában. A jogászok munkája is változásnak indult, már az írásbelisége a fő szerep, mely egy sokkal pontosabb és precízebb munkát kíván meg.⁴

A technológiai fejlődés a gazdaság számos területén is változásokat idézett elő. Ezek a változások a pénzforgalmat és a pénzügyi infrastruktúrákat is érintették a pénzügyi fejlesztések által, ezek pedig egyre inkább az információs rendszerektől függenek. Ez jelentős hatással van a bankszektorra is. Az elektronikus pénzforgalmi szolgáltatások elérése és igénybevétele alapvető elvárásként jelenik meg. Emiatt a készpénz használata egyre inkább visszaszorul, sőt az utóbbi időszakban kialakult járványhelyzet során egyre inkább az hallható, hogy lehetőleg ne is használjunk készpénzt. Az emberek saját kényelmük érdekében szívesebben használják már a különböző elektronikus fizetési módokat, mint az átutalás és a bankkártyás fizetés. Ezeknek azonban megvannak a maguk hátrányai is, mivel lehetőséget jelentenek az eddig ismeretlen bűnözési formák kialakulására. Emiatt a kiberbűnözés napjaink egyik legnagyobb kihívását rejti magában.

⁴ Nagy Adrienn: Digitalizáció és mesterséges intelligencia a magyar igazságszolgáltatásban. Miskolci Jogi Szemle XV. évf. 2020 3. különszám 105-111. o.
Lentner Csaba-Zéman Zoltán: A pénzmosás egyes jogi és gazdasági összefüggései.
Miskolci Jogi Szemle 12. évfolyam (2017) 1. szám 19-32. o.

A kiberpénzmosásról három eltérő állaspont létezik. Az egyik a kiberbűncselekmények leágazásának tekinti azt, a második a pénzmosás új technikájaként gondol rá, a harmadik szerint pedig egy teljesen új jelenségről van szó. Gyakran kapcsolható a kiberbűnözéshez és az online szervezett bűnözéshez, de azon jócskán túlmutat, hiszen az online vagy offline bűncselekményekből származó vagyon tisztára mosásában is szerepet játszik. Több kedvező tényező is fennáll ehhez a bűncselekményhez, hiszen az információhálózatok globálisak, könnyen elrejtethők a folyamatok, elfedhető egy utalásnál a személyazonosság, valamint az online bankok és fizetési szolgáltatások esetén még gyerekcipőben jár a pénzmosás elleni mechanizmusok működése (ennek megoldására már megjelentek a törekvések, melyeket a későbbiekben bővebben is kifejtünk.)

Egyre gyakrabban előforduló jelenség az ún. „money mule” jelensége, mely a pénzfutárok alkalmazásával megvalósuló pénzmosást jelenti. A pénzfutárokat általában jogszerű tevékenység látszatát keltve szervezik be az interneten keresztül. Ők pedig vállalják, hogy különböző pénzintézeteknél nyitnak bankszámlát, vagy saját számlájukat rendelkezésre bocsátják azért, hogy az onnan felvett összegeket a megbízójuk számára készpénzben átadják általában jutalék ellenében. Tehát a bűnös eredetű pénz magánszemélyek számláin aprózódik el, amelyet pedig a bankszámla tulajdonosok továbbadnak az elkövetőknek, így pedig legalizálják a pénzt. Itt jellemzően kisebb összegek mozognak a számlákon, hogy ne keltsenek feltűnést. Az ilyen esetek nagy részében csak a pénzfutár válik ismertté, aki a pénzmosás gondatlan alakzatának elkövetője, míg a szándékos elkövető kiléte homályban marad. A „money mule” tudattartalmának vizsgálata fontos, mert ez az alapja a bűncselekmény minősítésének.⁵

⁵ Mezei Kitti: A pénzintézetek ellen intézett kibertámadások büntetőjogi vonatkozásai, Infokommunikáció és jog, 2019/1., 14-20. o.)

Ambrus István: A 21. századi modernizációra adható büntetőjogi válaszok. Ügyészek Lapja 2019/6. 5–11. o.

Ambrus István: A mesterséges intelligencia és a büntetőjog. Állam- és jogtudomány LXI. évfolyam 4. szám 4-23

Dr. Dornfeld László: Pénzmosás a kibertérben. Az Európai Unió pénzügyi érdekei védelmének büntetőjogi aspektusai. Szerk.: Farkas-Dannecker-Jacsó. 2019. 451-461. o.

Tropina, Tatiana: Fighting money laundering in the age of online banking, virtual currencies and internet gambling. ERA Forum 2014. 5-6. o.

Kármán Gabriella - Mészáros Ádám - Tilki Katalin: Pénzmosás a gyakorlatban. Ügyészségi Szemle 2016/3. p. 90.

A virtuális térben végrehajtott pénzmosás esetén kétszeres látencia jelenik meg. Egyrészt az alaphüccselekmény nem biztos, hogy a hatóság tudomására jut, másrészt előfordulhat, hogy maga a hüccselekmény utáni pénzmosás marad rejtve. A már említett „money mule” jelenségen túl ilyen látens művelet lehet a Bitcoin és egyéb altcoins műveletek, a valódi vagy hamis alapítványok támogatásának színlelése, illegális szerencsejátékok stb. Ezek a kriptovaluták egy nyílt forráskóddal rendelkező digitális valuták, melyeket egyre több helyen fogadnak el fizetőeszközként.

A Bitcoinnal és egyéb altcoinokkal kapcsoltban elmondható, hogy a virtuális valuták létrejötte összefügg a pénzügyi szféra iránti bizalom megrendülésével. A cél a készpénz mellőzése, az online bankolás, ezzel pedig a szolgáltatások elrejtésének megkönnyítése. Ezek függetlenek a nemzeti bankoktól, hamisíthatatlanok, konvertálhatóak más valutákra. A pénzügyi műveletek nyilvánosak, a felhasználók anonimizáltak, a tranzakciós felek egyenrangúak, a pénzügyi műveletek gyorsak, de visszavonhatatlanok. A Bitcoin egy generált matematikai algoritmus, melyre bányászattal, vagy adásvétel során lehet szert tenni. Fizetőeszközként használható legálisan is, nem csak az e-kereskedelemben, hanem a valós térben is. Azonban valamennyi ország egyetért abban, hogy számos veszélyt rejlhet magában ez a típusú fizetőeszköz. A Bitcoin különösen alkalmas pénzmosásra, mert ellenőrizetlen, ellenőrizhetetlen és nem lehet követni. Nagyobb összegek is gazdát cserélhetnek a felhasználók között, egy felhasználó több „pénztárcával” is rendelkezhet. E hálózatnak nincs központja, a szerverek a „felhőben” működnek, a tranzakcióban részt vevő felek azonosíthatatlanok maradnak. E tényezők miatt az Europol internetes szervezett bűnözéssel kapcsolatos részlege megfogalmazott egy ajánlást a virtuális valutákkal vagy azok használatával összefüggő hüccselekmények elleni fellépéssel kapcsolatban, amiben megfogalmazta a legfőbb teendőket. Ilyen például a kapcsolat kiépítése és fenntartása a virtuális valutát használókkal; számítástechnikai és pénzügyi nyomozók képzése a virtuális valuták felkutatására; új nyomozati eszközök bevezetése stb. ⁶ Ez a

⁶ Nagy Zoltán András - Mezei Kitti: Pénzmosás a kibertérben (IJ, 2018/1., 26-31. o.)

Mezei Kitti: A kiberbűncselekmények hazai szabályozásának aktuális kérdései. Magyar Jog 2019/5. pp. 305-314

Mezei Kitti: A kriptovaluták büntető anyagi és eljárásjogi kihívásai. Pro Futuro 2019/1. pp. 79-98.

terület sokáig nem volt szabályozva uniós szinten, azonban a legújabb javaslatcsomag már egységes szabályozást hoz ezen a területen, melyről a dolgozat 5.3. fejezetében részletesebben is szó esik. A bűnszervezetek is egyre szélesebb körben használják ki az internet adta lehetőségeket a jogellenes cselekményeik elrejtésére. A szervezett bűnözői csoportok által elkövetett bűncselekmények egyik színtere a Darknet, mely magas fokú anonimitása révén megnehezíti a felhasználók azonosítását. Itt a bűnözők mindamellett, hogy rejtve maradnak, az illegális szolgáltatásaikat vagy termékeiket „árulhatják”. Az e-kereskedelem fejlődése lehetővé tette, hogy a szervezett bűnözői körök a felhasználók bankszámlájának, bankkártyájának adatait megismerjék. Ugyanez igaz az ATM-en vagy POS terminálon keresztül történő bankkártya hamisításokra is, aminek következtében az áldozatok pénzét más bankszámlára utalhatják, kriptovalutát, Bitcoint vásárolhatnak belőle, amellyel aztán az arra alkalmas helyeken később fizetnek. Ezeket a módszereket a pénzmosás bűncselekményének elkövetésére is gyakran használják, így a bűncselekményből származó jövedelem törvényes bevételnek tűnhet, a hatóságok előtt pedig rejtve maradhat az elkövető. A kiberbűncselekményekből származó vagyon elrejtésére kiváló eszköz, ha egy legálisnak tűnő vállalkozást létesítenek, vagy a megszerzett jövedelmet kriptovalutába fektetik be. Ennek azonban van veszélye is, mivel a kriptovaluták árfolyama folyamatosan változik, akár nagyobb összegeket is lehet rajta bukni.⁷

⁷ Gyarakí Réka: A kiberbűncselekmények megjelenése és helyzete napjainkban. A bűnügyi tudományok és az informatika 2019. Szerk: Mezei Kitti 83-103. o
Sergij S. Vitvitsky, Oleksander N. Kurakin, Pavlo S. Pokataev, Oleksii M. Skriabin, Dmytro B. Sanakoiev: Formation of a new paradigm of anti-money laundering: the experience of Ukraine. Problems and Perspectives in Management 19(1) 354-363.

3. A pénzmosás bűncselekményéről általában

A pénzmosás (money laundering) bűncselekménye napjainkban az egyik legjelentősebb bűncselekményi tényállás, amely gyakran digitális eszközök használatával valósul meg. Ilyen digitális eszközök lehetnek a kriptovaluták, a bankszámlák, a „dark web”, vagyis a sötét web. E bűncselekmény nem állhat önmagában, szükséges hozzá egy alapcselekmény megléte. Azonban fontos tény, hogy ennek az alapcselekménynek nem kell bűnösen elkövetettnek, vagy minden elemében bizonyítottnak lennie. További speciális vonás, hogy az alapcselekmény és a pénzmosás bűncselekményének elkövetője lehet ugyanaz a személy.

Kiemelten fontos a pénzmosás témakörében, hogy az Európai Tanács és az Európai Parlament megalkotta a 2018/1673 irányelvet a pénzmosás ellen büntetőjogi eszközökkel folytatott küzdelemről. Ahhoz, hogy az irányelvnek megfeleljen a hazai szabályozás, a 2020. évi XLIII. törvény 53. §-a 2021. január 1-jei hatállyal újraszabályozta e bűncselekményt.

Ha a pénzmosás bűncselekményről olvasunk egy összetett fogalomra kell gondolnunk. Az általános fogalom szerint a pénzmosást úgy lehet meghatározni, mint azt a cselekményt, amely az illegálisan szerzett haszon eredetét leplezi. A pénzmosásban részt vevő személyek és intézmények sokrétűek, a haszon leplezése érdekében gyakran bonyolult és nehezen követhető tranzakciókat hajtanak végre. Ezzel azt a célt kívánják elérni, hogy a törvénytelen úton szerzett pénzt a hatóságok felé már legálisan szerzett jövedelemként tudják felmutatni, és hogy azt a továbbiakban legális, vagy további illegális tevékenységre tudják felhasználni. Ez alapján elmondható, hogy a pénzmosás legalább egy, de inkább több illegális cselekményt, vagy a szervezett bűnözés körébe eső cselekményt feltételez. Ilyen bűncselekmények leggyakrabban a prostitúcióval kapcsolatos bűncselekmények, kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények, tiltott szerencsejáték stb. E bűncselekmények kifejezetten alkalmasak arra, hogy jelentős mértékű illegális jövedelemhez juttassa az elkövetőt vagy elkövetőket. Ez azonban könnyebben felkelti a bűnüldöző hatóságok figyelmét is. Ezeken túl az elkövetőkben felmerül az igény arra is, hogy az illegálisan megszerzett jövedelmüket biztonságban felhasználhassák további illegális és legális célokra. Ez azonban nehéz feladatnak bizonyul, mivel nagy szervezettséget, bonyolult és

határokon átnyúló pénzügyi tranzakciókat igényel. Ezeket sokszor az alapbűncselekmény elkövetői nem maguk valósítják meg, hanem speciális „szakértők” segítségével (például könyvelők, bankárok, befektetők, egyéb pénzügyi szakemberek). Ők rendelkeznek azzal a szakmai háttérrel és ismerettel, amelynek segítségével a bűnelkövetőknek leplezni tudják az illegálisan szerzett bevételüket.

A pénzmosás egy folyamatosan változó bűncselekmény, amit nem csak az elkövetők befolyásolnak, hanem a technika fejlődése is. Ez alapvetően negatív irányban befolyásolja a bűncselekmény változását. Mivel a pénzmozgás már szinte korlátok nélküli, a pénzügyi szektor szereplői is összetett munkát végeznek, számtalan pénzügyi tranzakciót hajtanak végre. Ez nagyban nehezíti a hatóságok munkáját is. Emiatt a pénzmosás elleni küzdelem nagy felelősséget jelent a felügyeleti szervek számára is. A fellépés csak nemzetközi szinten valósulhat meg, amelyhez nélkülözhetetlen az egységesített jogszabályi környezet és jogalkalmazás.

A pénzmosást az országok a büntetőjog eszközeivel büntetik. Ez azonban nem a köznapi nyelvben használatos pénzmosás. A Pmt. Preambuluma szerint a pénzmosás olyan büntetendő cselekmény, amely más bűncselekményből származó pénznek vagy pénzben kifejezhető értékkel bíró dolognak a pénzmosás szempontjából veszélyeztetett tevékenységen keresztül történő tisztára mosása. Ugyanakkor a Pmt. a Btk. pénzmosás fogalmát használja, amikor rögzíti, hogy a Btk. 399-400.§-ban megfogalmazott elkövetési magatartások minősülnek a pénzmosás bűncselekményének.⁸

⁸ Ambrus István: Digitalizáció és büntetőjog. Wolters Kluwer 2021. 148-156. o.

Pmt.: 2017. évi LIII: törvény a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról

4. A pénzmosás elleni védekezés kialakulása

A pénzmosás már szinte minden országban büntető törvénykönyvekben szabályozott bűncselekmény. Szabályozása és története összefügg a szervezett bűnözés elleni küzdelemmel. A pénzmosás kriminalizálásának eleinte a fő célja a kábítószer-kereskedelem anyagi bázisának elvonása volt, majd az 1990-es évektől már az Európai Unió (Európai Közösségek) fókuszpontjába került. Ekkortól a szervezett bűnözés elleni fellépést szolgálta, súlyos, határokon átnyúló bűncselekményként tekintettek rá. Már korán felfedezték a pénzmosásban rejlő veszélyeket, mivel a belső határok eltörlése, továbbá az áruk, szolgáltatások, a munkaerő és a tőke szabad áramlása azzal a kockázattal járt, hogy a bűnözők is könnyebben legalizálták illegális jövedelmüket. Az Európai Unió pénzmosás elleni politikája két fő pilléren nyugszik, ezek a büntetőjogi és büntetőjogon kívüli fellépés. A büntetőjogi fellépést az Unió III. pilléres jogi eszközei (nemzetközi egyezmények, kerethatározatok és együttes fellépések) szolgálták, míg a büntetőjogon kívüli eszközök az Unió négy pénzmosás elleni irányelve jelentette. Ezek az ügyfél-átvilágítást és bejelentési kötelezettséget írták elő azért, hogy megakadályozzák a pénzügyi szektor pénzmosásra történő használatát.⁹

Később, a 2000-es évektől a kialakított intézményrendszer a terrorizmus anyagi bázisának elvonásában is fontos szerephez jutott. Mára pedig a bűnözés elleni fellépés általános eszköze lett.¹⁰

A pénzmosás elleni fellépés gyökerei az Amerikai Egyesült Államokra vezethetők vissza. Itt fogadták el az első Pénzmosás Elleni Törvényt 1986-ban. A küzdelmet nem sokkal később már Európában is folytatták. Fontos szerepe volt a szabályozásban a soft law, jogi kötőerővel nem rendelkező szabályoknak, valamint azon szervezeteknek, melyek a tagállamok kölcsönös értékelésének elvén működnek. Ezek közül a legfontosabb a nemzetközi Pénzmosás Elleni Akciócsoport (Financial Action Task Force, FATF) és az Európa Tanács Pénzmosás és Terrorizmus-finanszírozás Elleni Szakértői Bizottsága (Committee of Experts on the Evaluation of

⁹ Jacsó Judit: A pénzmosás compliance hazai és európai dimenzióban a társadalmi innováció tükrében. Miskolci Jogi Szemle 14. évfolyam (2019) 2. különszám 1. kötet 394-412. o.
Jacsó Judit, Udvarhelyi Bence: A pénzmosás elleni fellépés aktuális tendenciái az Európai Unióban. Ügyészségi Szemle 2017=01. II. évfolyam 1. szám 6-31. o

¹⁰ Dr. Gál István László Ph.D. A pénzmosás hatályos büntetőjogi szabályozása Magyarországon <https://www.mnb.hu/letoltes/pszafhu-rtfkonf-gali.pdf>

Anti-Money Laundering and Financing of Terrorism, Moneyval).¹¹

Európában az 1988. évi Bécsi Egyezmény, vagyis a Nemzetközi Kábítószer Kereskedelem Visszaszorítására Irányuló ENSZ Egyezmény volt az első dokumentum, amely megfogalmazta a pénzmosás fogalmát a kábítószer-kereskedelemmel összefüggésben. Ehhez Magyarország az 1998. évi L. törvény kihirdetésével csatlakozott. Másik fontos nemzetközi dokumentum az Európai Tanács a pénzmosásról, a bűncselekményből származó dolgok felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról szóló Egyezmény (Strasbourg, 1990. november 8.), melyet Magyarországon a 2000. évi CI. törvénnyel hirdettek ki. További fontos ENSZ egyezmény a Nemzetközi Szervezett Bűnözés Elleni egyezmény (Palermói Egyezmény, 2000. december 14.). Ebben fogalmazták meg, hogy valamennyi súlyos bűncselekményből származó vagyona elkövetett pénzmosás büntetendő. Ezt hazánk a 2006. évi CI. törvénnyel ratifikálta. Végül pedig a 2005-ös Varsói Egyezmény jelentett mérföldkövet, mely a pénzmosásról, a bűncselekményből származó jövedelem felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról, valamint a terrorizmus finanszírozásáról szól. Ezt Magyarország a 2008-ban hirdette ki.

A magyar szabályozás kialakításában kiemelkedően fontos szerepet játszott az uniós joganyag. Az Európai Közösség által létrehozott Társulási Megállapodáshoz csatlakozva a Magyar Köztársaság 1994. évi I. törvénnyel vállalta azt a kötelezettséget, hogy a belső szabályokat a közösségi szabályoknak megfelelően hozza meg a pénzmosás tárgyában. Az első pénzmosás elleni irányelvet az Európai Közösség 1991-ben fogadta el (91/308/EGK irányelv). Ez még csak a kábítószer-kereskedelemmel összefüggő pénzmosás üldözését írta elő. Mivel irányelvről beszélhetünk, ennek átültetése kötelező volt a részes államok joganyagába, azonban annak módjára már nem volt előírás, abban szabad kezet kaptak. Ennek a jogharmonizációs kötelezettségnek országunk az 1994. évi törvénnyel tett eleget, melyben büntetni rendelte a pénzmosás cselekményét. A következő fontos irányelv az Európai Közösség részéről 2001-ben került megfogalmazásra. Ennek témája a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem volt. Ez azokat a kötelezettségeket terjesztette ki a veszélyeztetett szakmákra és vállalkozásokra, melyek eddig csak a bankokra és hitelintézetekre nézve voltak kötelezőek. A harmadik jelentős irányelv a Pénzügyi Akciócsoport ajánlására jött létre 2005-ben. Ez kisebb változtatásokat

¹¹ Jacsó Judit: A pénzmosás compliance hazai és európai dimenzióban a társadalmi innováció tükrében. Miskolci Jogi Szemle 14. évfolyam (2019) 2. különszám 1. kötet 394-412. o.

jelentett a pénzmosás fogalmában, viszont annál nagyobb jelentőségű volt a megelőző intézkedések szabályozásában. A sorban következő negyedik pénzmosási irányelvet 2015-ben fogadták el, mely 2018-ban módosításra került. Mivel másodlagos uniós jogszabályról beszélünk, így a tagállamoknak csak a belső jogszabályaikat kellett az irányelvben kitűzött célokhoz igazítaniuk. Ezeket a rendelkezéseket a pénzmosás elleni törvények meghozása vezette be a hazai jogszabályokba.¹²

A pénzmosás az egyike a tíz, különösen súlyos, több államra kiterjedő vonatkozású bűncselekménynek, melyek harmonizációjára az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés alapján hatáskört kaptak az uniós jogalkotók.¹³ Ez azt jelenti, hogy uniós jogi aktus e bűncselekmények büntetőjogi tényállására és büntetésére meghatározhat minimális szabályokat. Ez alapján jött létre 2018-ban az Európai Parlament és a Tanács pénzmosás ellen büntetőjogi eszközökkel folytatott küzdelemről szóló 2018/1673 irányelve. Fontos jellemzője, hogy a represszív eszközökre nézve tartalmaz szabályokat. Utalnunk kell arra, ha a pénzmosást az Európai Unió pénzügyi érdekeit érintő csalás ellen büntetőjogi eszközökkel történő küzdelemről szóló, az Európai Parlament és Tanács (EU) 2017/1371 irányelve (PIF irányelv) hatálya alá tartozó bűncselekményre követik el, abban az esetben a PIF irányelv rendelkezései alapján lehet a bűncselekményt kriminalizálni. Ez az irányelv kimondottan az uniós pénzügyi érdekeket érintő csalás elleni büntetőjogi eszközökkel történő küzdelemről szól.¹⁴

¹² Görgényi Ilona, Gula József, Horváth Tibor, Jacsó Judit, Lévay Miklós, Sántha Ferenc, Váradi Erika: Magyar büntetőjog különös rész. Wolters Kluwer Hungary. Budapest. 2020. 781-798.

¹³ Jacsó Judit, Udvarhelyi Bence: A pénzmosás elleni fellépés aktuális tendenciái az Európai Unióban. Ügyészségi Szemle 2017=01. II. évfolyam 1. szám 6-31. o.

¹⁴ Görgényi Ilona, Gula József, Horváth Tibor, Jacsó Judit, Lévay Miklós, Sántha Ferenc, Váradi Erika: Magyar büntetőjog különös rész. Wolters Kluwer Hungary. Budapest. 2020. 781-798

5. Az Európai Unió pénzmosással kapcsolatos jogalkotása

5.1. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1673 irányelve a pénzmosás ellen büntetőjogi eszközökkel folytatott küzdelemről

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018. október 23-án fogadta el a 2018/1673 irányelvét a pénzmosás ellen büntetőjogi eszközökkel folytatott küzdelemről. Az irányelv címzettjei a Szerződéseknek megfelelően a tagállamok.

Az irányelv megalkotásakor a jogalkotók is úgy látták, hogy a pénzmosás és a hozzá tartozó terrorizmusfinanszírozás, valamint a szervezett bűnözés továbbra is uniós szintű fontos probléma. Ez hátrányosan érinti a pénzügyi szektor stabilitását és hírnevét, veszélyt jelentve a belső piacra és a belső biztonságra. E jelenségek miatt vált kiemelkedően fontossá az, hogy a pénzmosás elleni büntetőjogi eszközökkel történő küzdelem és az illetékes hatóságok közötti hatékony és gyors együttműködés lehetővé váljon.

Az uniós fellépések során fontos figyelembe venni a Pénzügyi Akció Munkacsoport (FATF) ajánlásait, valamint a bűncselekmény megelőzésével kapcsolatban jelentős nemzetközi szervezetek eszközeit. Az uniós jognak összhangban kell lennie pénzmosás, valamint a terrorizmusfinanszírozás és a tömegpusztító fegyverek elterjedése elleni küzdelemről szóló nemzetközi standardokkal. Ezeket FATF Negyven Ajánlásaként ismerjük.

Az irányelv hivatkozik a 2001/500/IB kerethatározatra, mely a pénzmosásról, valamint a bűncselekményhez felhasznált eszközök és az abból származó jövedelmek azonosításáról, felkutatásáról, befagyasztásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról szól. Ebben a határozatban az Európai Unió Tanácsa megállapította, hogy a pénzmosás a szervezett bűnözés központi tere, azt meg kell szüntetni minden területen. A kerethatározat segítségével célul tűzték ki azt, hogy felderítsék a bűncselekményből származó jövedelmeket, azokat befagyasszák, lefoglalják, valamint az elkobzásukkal kapcsolatban intézkedjenek. Ahhoz, hogy ezt sikeresen tudják abszolválni, a tagállamok elfogadták az Európai Unió Tanácsa 1990. évi, a pénzmosásról, a bűncselekményből származó jövedelmek felkutatásáról, lefoglalásáról és

elkobzásáról szóló egyezmény alapelveit.

Az irányelv alapján minden tagállamban egységesnek kell lennie a büntetendő cselekmény fogalommeghatározásának. A tagállamoknak minden olyan cselekményt, amely az irányelv alapján meghatározott tartamú büntetési tétellel szankcionálandó, alapbűncselekménynek kell minősíteniük. Ha a bűncselekmények között vannak olyanok, melyeket uniós jogi aktusok határoznak meg, akkor ennek az irányelvnek hivatkozni kell ezekre az aktusokra, ezeket a bűncselekményeket pedig a pénzmosás alapesetének kell tekinteni.

Az irányelvben megfogalmazódik a virtuális fizetőeszközök terjedésével járó magasabb kockázat is, melyek kezelésének módját a tagállamokra bízta.

Fontos pontja az irányelvnek, hogy a pénzmosással kapcsolatos büntetőeljárások során a tagállamoknak segíteniük kell egymást, valamint gondoskodni kell a megfelelő információcseréről- és áramlásról. Mivel esély van arra, hogy az alapcselekmények fogalma a nemzetközi jogszabályokban eltérhetnek, meg kell egyezniük abban, hogy ezek az eltérések nem akadályozhatják a büntetőeljárások alatt a nemzetközi együttműködést. A harmadik országokkal is erősíteniük kell az együttműködést a pénzmosás megelőzésében.

Kivételt jelent az Unió pénzügyi érdekeit érintő pénzmosás, amennyiben a bűncselekmény a 2017/1371 európai parlamenti és tanácsi irányelvben megfogalmazott szabályok vonatkoznak rá. Azonban a tagállamok az említett irányelvet a 2018/1673 irányelvvel együtt keretszabályban is átvehetik, szabályozhatják azt hasonló módon.

A korábbi szabályozásokkal ellentétben az irányelvben kifejtésre kerül, hogy a pénzmosáshoz kapcsolódó cselekményeket akkor is büntetniük kell a tagállamoknak, ha elkövetőjük azonos a vagyont létrehozó bűncselekmény elkövetőjével. Ekkor, ha a pénzmosás nem csak a birtoklást vagy a felhasználást fedi le, hanem a vagyon átruházására, átalakítására stb. is kiterjed, és a bűncselekmény miatti kárhoz képest többletkár keletkezik, akkor e pénzmosás cselekmény büntetendő. Ahhoz, hogy a büntetőjogi intézkedések hatékonyak legyenek, a büntetőjogi felelősség megállapításának lehetségesnek kell lennie. Kiemelendő, hogy a büntetőeljárás szempontjából nem lehet akadály az a tény, hogy a büntetendő cselekményt más tagállamban, vagy harmadik országban követték el.

A Preambulum (13) bekezdésében megfogalmazásra kerül az irányelv célja is, miszerint a szándékos és tudatos elkövetésből származó vagyont pénzmosás bűncselekményből származónak kell tekinteni. Ez az irányelv nem tehet különbséget aközött, hogy a vagyon közvetlenül a büntetendő cselekményből származik, és aközött, hogy közvetlenül származik valamilyen bűncselekményből. Minden büntetendő cselekmény vizsgálatakor figyelemmel kell lenni az elkövető személyes körülményeire, valamint az ügygel kapcsolatos releváns információkra. A bűncselekmény szankcionálásakor az irányelvben megfogalmazott büntetési tételektől szigorúbb irányba eltérhetnek a tagállamok, például büntethetik akár a gondatlanságból elkövetett pénzmosást is. A tagállamoknak az irányelv értelmében biztosítaniuk kell, hogy a legalacsonyabb büntetési tétel legalább négy év szabadságvesztés legyen, valamint más szankciókat és intézkedéseket is elő kell írniuk, például pénzbeli szankciók, közfinanszírozásból kitiltás stb.. A tagállamoknak arról is gondoskodniuk kell, hogy az eljárás során a bíró, vagy a bíróság az ítélet meghozatalakor figyelembe tudja venni az irányelvben megfogalmazott súlyosító körülményeket (pl. bünszervezetben való elkövetés, szakmai tevékenység gyakorlása közben elkövetett bűncselekmény), valamint ők jogosultak meghatározni, hogy súlyosbítják-e az ítéletet az eset össze körülményét figyelembe véve.

Az irányelv a nyomozás és büntetőeljárás sikerét is hivatott elősegíteni. Megfogalmazásra kerül, hogy lehetővé kell tenni az eljáró személyek számára, hogy minden olyan eszközt igénybe vegyenek, melyek segítik a nyomozást, ugyanúgy, ahogy a szervezett bűnözés esetében is. Az irányelv előírja a megfelelő személyzetet, a számukra szükséges képzéseket, erőforrások rendelkezésre állását.

Az irányelv természetesen figyelemmel van az elsődleges nemzetközi jogforrásokra (úgy, mint az Európai Unióról szóló szerződés), az azokban foglalt alapelvekre, az alapvető jogokra és szabadságokra. Ilyenek többek között a jogszerűség és arányosság elve, az önvádra kötelezés tilalma, az ügyvédi segítség igénybevétele.

Megfogalmazásra kerül az irányelv tárgya és hatálya, továbbá a minimumszabályok jelennek meg benne a pénzmosás törvényi tényállására és a szankciókra vonatkozóan.

Az irányelv az alapcselekmény fogalma helyett a „büntetendő

cselekmény” kifejezést használja, e szerint „*bármely olyan bűncselekmény elkövetésében való büntetőjogi részvétel, amely esetében a nemzeti joggal összhangban a büntetési tétel felső határa egy évet meghaladó tartamú szabadságvesztés vagy szabadságelvonással járó intézkedés, illetve azon tagállamok tekintetében, amelyek jogrendszere a bűncselekményekre minimum büntetési tételt ír elő, a büntetési tétel alsó határa hat hónapot meghaladó tartamú szabadságvesztés vagy szabadságelvonással járó intézkedés*”.¹⁵ Ilyen büntetendő cselekmény többek között a terrorizmus, emberkereskedelem, tiltott fegyverkereskedelem stb. Továbbá meghatározásra kerül a jogi személy fogalma is.

Az irányelv következő cikke a pénzmosási bűncselekmény meghatározásáról szól. Részletesen leírja, hogy mely szándékos magatartásokat minősíti büntetendőnek, pl.: a vagyon átalakítása vagy átruházása annak tudatában, hogy a vagyon büntetendő cselekményből származik, a vagyon megszerzése, birtoklása vagy használata a szerzés időpontjában annak tudatában, hogy a vagyon büntetendő cselekményből származik, stb. Kötelezi a tagállamokat a szükséges intézkedések meghozatalára abból a célból, hogy biztosítsák e büntetendő cselekmények szankcionálását. Kifejti, hogy a tagállamok megkövetelhetik azt is, hogy e magatartások az elkövetés helye szerinti másik tagállamba vagy harmadik országban is bűncselekménynek minősüljön.

A büntetendő cselekmények körébe vonja az irányelv az elkövetéshez nyújtott bűnsegélyt, az azokra való felbujtást és az elkövetésük kísérletét is. A tagállamoknak e cselekmények szankcionálását is be kell építeniük jogrendszerükbe.

Az irányelvben megfogalmazásra kerül, hogy a természetes személyekre kiszabandó büntetéseknek hatékonyak, arányosnak kell lenniük, a szankcióknak visszatartó erővel kell, hogy bírjanak. Emellett a beépítendő súlyosító körülmények is megjelennek az irányelvben. A természetes személyeken túl a jogi személyekre vonatkozó szankciók is egységesítésre kerültek. Így a jogi személy kizárható lett az állami kedvezményekből és támogatásokból, bírósági felügyelet alá helyezhető stb. Az illetékes hatóságok

¹⁵ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1673 irányelve 2. cikk.

befagyaszthatják, illetve elkobozhatják a bűncselekmény elkövetéséből, vagy a közreműködésből származó jövedelmet, vagy a szükséges vagy felhasznált eszközöket is.

Joghatóság tekintetében az általános szabályok érvényesülnek. Elsősorban a tagállamok intézkednek, ha a területükön történt meg a bűncselekmény, vagy az elkövető saját állampolgáruk. A joghatóság kiterjeszthető, ha az elkövető szokásos tartózkodási helye a tagállam területén van, vagy ha a bűncselekményt az adott tagállamban letelepedett jogi személy javára követték el. Ha több tagállam joghatósága is fennáll, az alábbi tényeket kell figyelembe venni:

- annak a tagállamnak a területe, ahol a bűncselekményt elkövették
- az elkövető állampolgársága vagy lakóhelye
- a sértett vagy sértettek származási országa
- a terület, ahol az elkövetőt megtalálták.

Az irányelv fontos szerepet játszott abban, hogy a tagállamok szabályozása egységes legyen. Ez a másodlagos uniós jogforrási státuszának köszönhető, mivel az irányelv az elérendő célokat tekintve kötelező érvényű célkitűzéseket tartalmaz, azonban a megvalósítás eszközét és formáját a tagállamok maguk határozhatják meg. Ezen irányelv is a megfogalmazott célok elérését rendelte el, melynek határideje 2020. december 3. volt. Erről pedig a Bizottságot kellett tájékoztatni. A tagállamoknak hivatkozniuk kellett az átültetés során az irányelvre, melynek módját szintén maguknak határozták meg. A Bizottság 2022. december 3-ig kell jelentést benyújtania az Európai Parlamentnek és az Európai Unió Tanácsának, melyben értékeli, hogy a tagállamok a megfelelő mértékben hoztak-e intézkedéseket az irányelvnek való megfelelés érdekében. Ezzel együtt értékeli az irányelv hatását is a pénzmosás elleni küzdelemre.^{16 17}

¹⁶ Az Európai Parlament és Tanács (EU) 2018/1673 Irányelve (2018. október 23.) a pénzmosás ellen büntetőjogi eszközökkel folytatott küzdelemről

¹⁷ Az Európai Unió Tanácsa kerethatározata (2001. június 26.) a pénzmosásról, valamint a bűncselekményhez felhasznált eszközök és az abból származó jövedelmek azonosításáról, felkutatásáról, befagyasztásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról (2001/500/IB)

5.2. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/849 és 2018/843 Irányelve a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről

Mivel az illegális pénzáramlás árthat a pénzügyi ágazat megítélésének és stabilitásának, uniós szinten próbálják meg a védekezés eszközeit szabályozni. Ez igaz a hitelintézetek és pénzügyi intézmények biztonságának szabályozására is. Ennek érdekében alkotta meg az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsa a 2015/849 Irányelvet, majd a pénzmosás bűncselekmény fejlődésére reagálva módosította azt a 2018/843 Irányelv megalkotásával.

Megfogalmazásra kerül az irányelvekben a pénzmosás fogalma, valamint részletesen felsorolásra kerülnek azok a szolgáltatók, melyekre az irányelvek kötelező érvényűek. Így többek között ide tartoznak a hitelintézetek, pénzügyi intézetek, könyvvizsgálók, ingatlanügynökök stb. Ez a felsorolás 2018-ban kiegészült, illetve pontosításra került több pontban, így ide sorolandók már a letétkezelő pénztárca- szolgáltatók és a virtuális fizetőeszközök és rendeleti pénzek közötti átváltási szolgáltatásokat nyújtó szolgáltatók is, hogy a legfontosabbakat említsük. Ezek mellett felsorolásra kerültek azok a tevékenységek is, melyek egy bizonyos határig nem tartoznak az irányelvek hatálya alá.

A 2015/849 irányelvben részletes fogalommagyarázatokkal találkozhatunk a hitelintézetekkel, pénzügyi intézményekkel, a vagyonnal, büntetendő cselekményekkel, elektronikus pénzzel stb kapcsolatban. A módosítást követően ezek a fogalommagyarázatok szintén pontosításra kerültek, lekövetve a bűncselekmény változását.

Az irányelvekben megjelenik a kockázatértékelés is, melyet a Bizottság készít a határokon átnyúló tevékenységekhez kapcsolódó és a belső piacit érintő pénzmosási és terrorizmusfinanszírozási kockázatokról. Részletesen megfogalmazták, hogy a kockázatértékelés is milyen területekre terjed ki. Ezekkel kapcsolatban a tagállamok vállalták, hogy a lépéseket tesznek a megfelelő kockázatértékelés érdekében. A 2015/849 irányelvben meghatározott pontokon túl a 2018/843 irányelv bővíti a tagállamok feladatait ezzel kapcsolatban.

A belső piac megfelelő működésének érdekében meg kellett határozni azokat a harmadik országokat, melyek kiemelt kockázatot jelentenek, illetve az ezekkel való együttműködésre külön stratégiát hoztak létre. Ez a módosítást követően még inkább szigorodott a belső piac védelme érdekében.

Az irányelvekben olvashatóak a szolgáltatók kötelezettségei, úgy, mint az ügyfél-átvilágítás, egyszerűsített ügyfél-átvilágítás, fokozott ügyfél-átvilágítás. Részletezésre kerültek az ezekkel kapcsolatos pontos teendők is, melyek a módosítást követően szintén szigorúbb irányba mozdultak el a magasabb fokú védelem érdekében.

A 2015/843 irányelv talán egyik legfontosabb része a IV. Fejezet. Ebben fogalmazták meg pontosan a bejelentési kötelezettséget, annak általános és különös szabályait. Ez alapján kellett minden tagállamnak egy pénzügyi információs egységet létrehozni, mely független és autonóm. Az általuk készített elemzés tartalmáról is rendelkeztek, így annak tartalmaznia kell egy operatív és egy stratégiai elemzést is. Megfogalmazták azt, hogy a különböző szolgáltatóknak minden gyanús ügyletet és megkísérelt ügyletet jelenteniük kell az információs egység felé. A 2018/843 irányelv mindemellett bevezetett egy központi automatizált mechanizmust, amelynek segítségével időben azonosíthatók a hitelintézetek által kezelt meghatározott IBAN-nal azonosított fizetési számlával vagy bankszámlával, illetve széffel rendelkező természetes vagy jogi személyek. Továbbá a tagállamok kötelessége lett biztosítani a pénzügyi információs egység számára a központi mechanizmusokban szereplő információkhoz való hozzájutást.

Az irányelvek szólnak az adatvédelemről, az adatok tárolásáról és a statisztikai adatokról is. E pontban csak a tárolható adatok körét szélesítették, a tárolási idő továbbra is öt év maradt.

Végül fontos részét képezi az irányelveknek a szankciók meghatározása. A tagállamok vállalják, hogy az irányelvekkel összefüggő nemzeti rendelkezések megsértéséért felelősségre vonhatók legyenek. A szankciók lehetnek nyilvános nyilatkozat a jogsértés természetéről, határozat a sértő magatartás abbahagyásáról, szolgáltató esetében az engedély visszavonása vagy felfüggesztése, vezető testületi tagjának eltiltása, illetve pénzbírság, mely a jogsértésből származó nyereség összegének legalább kétszerese, vagy minimum 1 000 000 EUR. Amennyiben az érintett szolgáltató hitelintézet vagy

pénzügyi intézmény, további szankciókat is meghatároztak. A szankciók rendszerén a 2018/843 irányelv sem változtatott, a jogszabályt megalkotók továbbra is megfelelőnek látták a visszatartó erejüket.

Mindkét irányelv természetesen a záró rendelkezésekkel végződik. A módosított irányelv átültetését a nemzeti jogba 2020. január 10-ig kellett megtenni, a rendelkezések szövegét pedig haladéktalanul kellett megküldeni a Bizottság számára, hogy az ténylegesen megfelel-e. Az irányelvek hatálybalépéséről szintén a szokásos módon rendelkeztek, az Európai Unió Hivatalos Lapjában kerültek kihirdetésre.^{18 19}

5.3. Javaslatcsomag a pénzmosás és terrorizmusfinanszírozási szabályok felülvizsgálatára

Az Európai Bizottság 2021. július 20-án egy javaslatcsomagot terjesztett elő az uniós szabályok megerősítése céljából. Javaslatot tettek egy új pénzmosás elleni küzdelemmel foglalkozó uniós hatóság felállítására. A javaslatcsomag célja, hogy javítani tudják a gyanús tranzakciók és tevékenységek felderítését, valamint csökkentsék a bűnözők lehetőségeit az illegálisan szerzett vagyon tisztára mosására.

Az új stratégia célja a meglévő uniós szabályozás javítása úgy, hogy a digitalizációhoz köthető új kihívásokat is figyelembe veszik. Ilyen kihívás a virtuális fizetőeszközök megjelenése, térhódítása, a pénzmozgások összetettsége stb.

A javaslatcsomag négy fő jogi aktust tartalmaz. A legfontosabb ezek közül az új uniós hatóság létrehozásáról szóló rendelet. Az új hatóság feladata lesz többek között egy egységes felügyeleti rendszer létrehozása, valamint a legkockázatosabb pénzügyi intézmények közvetlen felügyelete. Továbbá a csomag részét képezi egy rendelet, mely az ügyfél-átvilágítás és a tényleges tulajdonlás területén hoz újabb szabályokat. A nagy összegű készpénzfizetések

¹⁸ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/849 Irányelve (2015. május 20.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről, a 648/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 2005/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv és a 2006/70/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről

¹⁹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/843 Irányelve (2018. május 30.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló (EU) 2015/849 irányelv, valamint a 2009/138/EK és a 2013/36/EU irányelv módosításáról

esetére egy 10.000 eurós felső határt szabtak meg az egész EU- ra nézve, ettől magasabb átvilágítási határt nem állapíthatnak meg a tagállamok. Megfogalmazták a hatodik pénzmosás és terrorizmusfinanszírozás elleni irányelvet, mely a 2015/849 irányelv helyébe lép. Végül pedig felülvizsgálatra kerül a 2015. évi (EU) 2015/847. irányelv a kriptoeszköz-átutalások könnyebb nyomon követése érdekében. Jelenleg csak bizonyos kriptoeszköz-szolgáltatók tartoznak az uniós szabályozás alá, ezt szeretnék egységesíteni. Az új jogszabályok biztosítani fogják a Bitcoin-tranzakciók teljes nyomon követhetőségét, valamint a kriptoeszközök pénzmosás céljára történő felhasználásának felderítését és megelőzését.²⁰

²⁰ Európai Bizottság sajtóközleménye. A pénzügyi bűncselekmények elleni küzdelem: a Bizottság felülvizsgálja a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni szabályokat. Brüsszel, 2021.július

Jacsó Judit: Gondolatok az Európai Unió pénzmosás elleni büntetőpolitikájáról a hatodik Pénzmosás elleni uniós irányelv tükrében. Kriminológia és kriminálpolitika a jogállam szolgálatában. Szerk: Bárd Petra. Borbíró Andrea, Gönczöl Katalin. 2019. 401-410. o.

6. A hazai szabályozás fejlődése

Magyarország a nemzetközi kötelezettségvállalás részeként 1994-ben kriminalizálta a pénzmosást, mikor létrejött az 1994. évi IX. törvény a büntető jogszabályok módosításáról. Ezzel a törvénnyel már büntette a pénzmosás bűncselekményét, mint gazdasági bűncselekmény. Még ugyanabban az évben az Országgyűlés elfogadta az 1994. évi XXIV. törvényt a pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról (1994-es Pmt.). Ebben a törvényben még csak a súlyos bűncselekményekkel összefüggésben büntették a pénzmosást. A későbbiekben ezen változtattak, az 1999. évi CXX. törvény már büntetni rendelt minden szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekménnyel összefüggő pénzmosási tevékenységet. A terrorizmus elleni fellépés eszközeként új módosításokat hajtottak végre 2001-ben, mely a pénzmosás tényállását is érintette. Ez alapján büntetendő volt az is, aki az államhatár átlépésekor valótlan adatokat közölt a vámhatósággal.

A törvényi tényállásnak két lényegi módosítása történt. Az első a 2001. évi CXXI. törvény volt. E módosítás hatására lett büntethető pénzmosás miatt a megelőző bűncselekmény elkövetője. Fogalmilag ebben az esetben beszélünk saját pénz mosásáról. További fontos módosítás, hogy immár a pénzmosás gondatlan elkövetése is büntetendő lett, valamint kizárólag egyenes szándékkal megvalósítható bűncselekményként tekintettek rá. Ettől a novellától lett külön szabályozott bűncselekmény a pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztása.

A másik jelentős módosítás a 2007. évi XXVII. törvény volt. A törvény az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsa 2005. október 26-i 2005/60/EK irányelv rendelkezése miatt született meg, mely a pénzügyi rendszerek pénzmosás és terrorizmus finanszírozása céljából történő felhasználásának megelőzéséről szól. A törvényben visszaköszönnek a korábbi törvényben megjelenő elkövetési magatartások.²¹

A pénzmosás hazai szabályozásának következő állomásának tekintetjük a 2012. évi C. törvényt, azaz a hatályos Büntető Törvénykönyvet, amelyben a pénzmosás külön fejezetben kerül szabályozásra. Ezzel is hangsúlyozták a

²¹ Görgényi Ilona, Gula József, Horváth Tibor, Jacsó Judit, Lévay Miklós, Sántha Ferenc, Váradi Erika: Magyar büntetőjog különös rész. Wolters Kluwer Hungary. Budapest. 2020. 781-798

bűncselekmény jelentőségét, illetve az ellene történő védekezés fontosságát.

Az utolsó jelentős változást a 2020. évi XLIII. törvény 53. szakasza jelentette. Ez alapján 2021.01.01-től jelentős változás következett be.

7. A pénzmosás szabályozása a hatályos Büntető

Törvénykönyvben

A hazai büntetőjogi szabályozás három szakaszban rendelkezik a pénzmosás bűncselekményével kapcsolatban. Az első kettő a bűncselekmény tényállását és alapeseteit írja le, míg a harmadik a pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztásáról szól.

A bűncselekmény jogi tárgya az a közérdek, ami a szervezett bűnözés visszaszorításához, valamint ahhoz a társadalmi igényhez fűződik, hogy a bűncselekményből származó vagyon ne maradjon a bűnelkövetőnél. A pénzmosásnak a korábbi törvény alapján három fajtáját különíthetjük el. Ezek a más által elkövetett bűncselekményből származó dologra eredetleplezési célból elkövetett pénzmosás, a más által elkövetett bűncselekményből származó dologra eredetleplezési cél nélkül elkövetett pénzmosás és a saját bűncselekményből származó dologra történő pénzmosás.²² Ez 2021. 01.01-től kiegészül. Tehát amíg a korábbi törvény három alapesetről rendelkezett, az új törvényben már négy alapeset kerül megfogalmazásra.

Változott a törvény elkövetési tárgya is. Amíg korábban elkövetési tárgy alatt a dolgot értettük, most a helyébe a vagyon került. Az Európai Parlament és Európai Unió Tanácsa 2018/1673 irányelvében meghatározásra kerül a vagyon fogalma. E szerint a vagyon „mindennemű vagyoni eszköz, beleértve az anyagi vagy eszmei, ingó vagy ingatlan, materiális vagy immateriális javakat, valamint bármilyen formájú olyan jogi dokumentum vagy okirat, ideértve az elektronikus és digitális is, amely bizonyítja az ilyen vagyoni eszközökhöz fűződő jogcímet vagy a bennük lévő érdekeltséget.”

Változás történt a bűncselekmény eredményében. Amíg a 2020. 12. 31-ig érvényes szabályozásban nincs eredménye a büntettnek, addig az új szabályozás szerint az első alapesetnek van eredménye. Ez az eredmény a vagyon eredetének leplezése.

Korábban az ügyvéd is elkövethette a bűncselekményt, mely minősítő körülményként jelent meg a jogszabályban, azonban az új törvény szerint ügyvéd sui generis nem követheti el.

²² Karsai Krisztina: Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz. Complex. Budapest. 842-850.o

Változás történt az előkészület büntetendőségében is. A 2020.12.31-ig hatályos szabály szerint csak a közös elkövetésben való megállapodás volt szankcionálandó, most már valamennyi előkészületi alakzat büntetendővé vált.

A módosított jogszabály már magában foglalja az orgazdaságot is, míg a régi szabályok szerint elkülönült tényállásokról lehetett beszélni.

A pénzmosás bűncselekménynek korábban nem volt ismeretes szabálysértési alakzata, azonban az új szabályozás már ezt is ismeri. Ugyanez a helyzet az alternatív büntetésekkel is.

A pénzmosás bűncselekményét korábban elsőfokon a törvényszék bírálta el, azonban ma már elsőfokon a járás- és/vagy a kerületi bíróság jár el, ritkább esetben pedig a törvényszék.

Azonban nem csak változások figyelhetők meg a régi és az új jogszabályok között, hanem számos azonosság is megtalálható bennük. Fontos jellemző, hogy még mindig büntetendő a pénzmosás gondatlan elkövetési formája is, valamint ez esetben ugyanúgy megmaradt a törvényben a büntethetőséget megszüntető ok.

Ahogy már láttuk, az eddigi három helyett már négy alapesetben találkozunk a törvényben, melyeket érdemes külön-külön is megvizsgálni.

Az első alapesetben az elkövetési tárgy a már említett büntetendő cselekményből eredő vagyon. A cselekmény büntetendő jellegével azt fejezi ki a törvény, hogy az alapcselekmény bűnössége nélkül is megállapítható a pénzmosás (pl. büntethetőséget kizáró ok miatt). A vagyon pedig a korábban tényállási elemként szereplő dolog helyett található meg, mely jóval szélesebb kört ölel fel, így nem csak fizikai tárgyakat, vagyonelemeket, hanem jogokat, követeléseket is jelent. Ez a tényállás materiális bűncselekmény, nyitott törvényi tényállásként tüntetik fel az indokolásban. Az elfedés és elleplezés is többet jelentenek, mint a bűnös eredetű vagyon passzív megtartása vagy a rendeltetésszerű használata. Ezen elkövetési magatartások következménye az az eredmény, hogy a vagyon a külvilág számára is elszakad az eredeti jellemzőjétől. Ebben az esetben a leplezendő vagyon úgy tűnik fel, mintha az nem bűncselekményből származna. Az eredmény tehát az, hogy a vagyon eredete leplezett lesz. A tényállásban megjelenő elfedés azt jelenti, hogy a vagyon eredete a külvilág számára titkos, nem, vagy csak nehezen visszakövethető. Az elleplezés ehhez képest többet jelent, feltételez egy leplező jogcímet, vagyis a

vagyon bűncselekményből származása eltűnik, sőt azt a látszatot kelti, hogy jogosan megszerzett vagyonról beszélünk. További fontos szempont, hogy az alapeset alanyi oldalán nem jelenik meg célzat, így eshetőleges szándékkal is elkövethető a bűncselekmény.

A második alapeset az első alapeset sui generis előkészületi jellegű változata. A részselekmények olyan önálló bűncselekmények, melyek a befejezettséget megelőző stádiumhoz kötődnek, önálló bűncselekmények, mindemellett pedig célzatuk a vagyon elfedésére vagy elleplezésére irányul. Itt is megjelenik a 2018/1673 irányelvben megfogalmazott elv, miszerint a részselekmények azért büntetendők, mert a bűnös vagyon elleplezésére irányuló célzat fogalmazódik meg. Ez az indoka annak, hogy a második alapeset is a kétszeres értékelés tilalmának sérelme (ne bis in idem elv) nélkül valósulhat meg a saját bűncselekményből származó leplezendő vagyonra is.

A pénzmosás bűncselekményének harmadik alapesete a 2018/1673 irányelvben is megfogalmazott bűnpártoló jellegű pénzmosás. Ez alapján rendeli büntetni a törvény minden olyan szándékos segítségnyújtásra irányuló cselekményt, amely a büntetőjogban értelmezhető jogi következmények alóli mentesülést szolgálja. Az ebből az alapesetből származó vagyont érintő jogkövetkezmény az elkobzás, illetve a vagyoneklobzás alá egyaránt eső vagyonnal kapcsolatos polgári jogi igény érvényesítése. Tehát elmondható, hogy ezek a szankciók közvetetten célozzák a bűnös eredetű vagyon végleges elvonását, illetve hozzáférhetetlenné tételét. A vagyoneklobzás és vagyonvisszaszerzés minden olyan jogkövetkezményt magába foglal, ami a bűncselekményből származó vagyonnal kapcsolatban büntetőjogilag értelmezhető, így a vagyonnal kapcsolatban álló jogkövetkezmények elkerülése a két intézmény alkalmazásának elkerülésében jelenhet meg.

A negyedik alapeset újítást hozott a Büntető Törvénykönyvbe. A korábban önálló bűncselekményként értékelt orgazdaságot beolvasztotta a pénzmosásba, így az már nem tartozik a klasszikus vagyon elleni bűncselekmények körébe, arra csupán a pénzmosás esetköréként utalhatunk. Változás történt ugyanakkor abban, hogy a korábban hatályos orgazdaság tényállása csak a tíz taxatív felsorolt bűncselekményből származó dologra követhető el. Ilyen volt például a költségvetési csalásból származó vámellenőrzés alól elvont nem közösségi áru, vagy a jövedéki adózás alól elvont

termék stb. megszerzése, elrejtése, annak elidegenítésében való közreműködés. Ezzel ellentétben a pénzmosás új, gazdaságként értékelt alakzat alapcselekménye bármilyen büntetendő cselekmény lehet. Az elkövetési magatartás köre is kiterjedt. Így már ide sorolható a megszerzés, elrejtés, elidegenítésben való közreműködés, felhasználás, átalakítás is, tehát ezek is megvalósítják a pénzmosás bűncselekményének ezen alapesetét.

A pénzmosás minden szándékos eset kapcsán alapesetként minősíthető, ha a vagyon értéke legfeljebb 50 millió Forint értéket képvisel. Ebben az esetben a szankció korábban 1-5 évig terjedő szabadságvesztés volt, most már egységesítették és 5 évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekménnyé vált a pénzmosás. Az irányadó generális minimum ebben az esetben három hónap. A 2021. január 1-től érvényes szabályozás egyúttal módosította a 33. § (4) bekezdését is.

„33. §(4) Ha a bűncselekmény büntetési tételének alsó határa nem éri el az egy év szabadságvesztést, szabadságvesztés helyett elzárás, közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás vagy kiutasítás, illetve e büntetések közül több is kiszabható.”

Ez alapján minden olyan bűncselekmény esetén lehetővé vált az alternatív büntetés vagy alternatív szankció alkalmazása, amely büntetési tételének alsó határa kevesebb, mint 1 év. Ez lett az irányadó a pénzmosás bűncselekményére is, vagyis 50 millió Forint és az alatti elkövetési érték esetén a bíróság enyhítő körülmény hiányában is dönthet arról, hogy a szabadságvesztés helyett enyhébb büntetést, így elzárást, közérdekű munkát stb., vagy ezekből akár egyidejűleg többet is alkalmaz. Ezekben az esetekben a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC törvény alapján elsőfokon a járás,- valamint a kerületi bíróság jár el. Elsőfokú törvényszéki hatáskörbe csak a súlyosabb eset, vagyis az 5-10 évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett pénzmosás bűncselekménye tartozik, amit a Btk. 399.§ (7) bekezdése fogalmaz meg. Említést érdemel az is, hogy a pénzmosás bűncselekményének már szabálysértési alakzatát is ismerjük, amit legfeljebb 50 000 Forint értékre követnek el.

A korábbiaktól eltérően a törvény ma már büntetni rendeli a bűncselekmény valamennyi előkészületi alakzatát is, például az elkövetéshez szükséges feltételek biztosítását, a felhívást, vállalkozást, felbujtást is.

Az eddigi összetett minősítő körülmények köre jelentősen egyszerűbb és szűkebb lett. Minősítő körülményként történik az értékelés az 50 millió Forint feletti értékre történő elkövetés és az 5-50 millió Forint közötti elkövetési érték, ha a cselekmény elkövetése üzletszerű, vagy ha a Pmt.-ben meghatározott szolgáltatóként vagy annak tisztviselőjeként, alkalmazottjaként a szolgáltató tevékenységgel összefüggésben valósul meg, vagy ha hivatalos személy követi azt el. Az ügyvédi minőség sui generis minősített esetként történő szabályozása megszűnt, így ügyvéd csak akkor felel a pénzmosás bűncselekményéért, ha azt jelentős értékre, a Pmt.-ben meghatározott szolgáltatóként vagy annak tisztségviselőjeként vagy alkalmazottjaként a szolgáltató tevékenységgel összefüggésben valósítja meg.

A Btk. 400. § (1) bekezdése a gondatlan, jellemzően a hanyag elkövetést rendeli továbbra is büntetni, de a törvény módosítása miatt itt is már a vagyon az elkövetési tárgy. A gondatlan elkövetés tényállásának minősített esetei is a szándékos bűncselekmény tényállásai szerint alakulnak, de büntethetőséget megszüntető ok maradt a gondatlan pénzmosást feljelentő személy helyzete.

A pénzmosás az előcselekménnyel anyagi halmazatba is kerülhet, így büntetendő a „saját pénz mosása”. Kivételt jelent ez alól a Btk. 399. § (9) bekezdés alapján a bűncselekmény harmadik és negyedik alesete, vagyis nem büntethető a bűnsegéd és felbújtó akkor, ha a pénzmosás során az általa elkövetett büntetendő cselekményből származik a vagyon, amire elköveti a bűncselekményt. Ez alapján az előcselekmény tettese már felelősséggel tartozik azért a pénzmosás bűncselekményéért is, amit a saját büntetendő cselekményével összefüggésben hajt végre. A megjelölt speciális büntethetőséget kizáró ok valójában egy bűncselekményi egységet alakít ki úgy, hogy ott egyébként a pénzmosás kapcsán valóságos anyagi halmazatot kellene megállapítani. Így elmondható az, hogy ismét az lesz a főszabály, hogy az alapcselekmény részese az ehhez kapcsolódó pénzmosásért nem büntethető, így az utóbbi cselekmény nem lesz büntethető, csak egy utócselekmény pozícióba kerül.

A Btk. alapján a jövőben is büntetendő a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzésével és megakadályozásával kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztást is- Ezt a Btk. 400. § (1) bekezdésben fogalmazta meg a jogalkotó. Ez a bejelentési kötelezettség a Pmt. 30. §-ára utal. Tehát ebben az esetben a Btk. keretdiszpozícióként hivatkozik a Pmt.-re, a Btk-

ban szereplő tényállást a Pmt. tölti ki tartalommal. A pénzmosás megelőzésével kapcsolatos speciális kötelezettségeket tartalmazó Pmt. hatálya szűkebb, csak azokra a tételesen felsorolt szolgáltatókra terjed ki a hatálya, melyek tevékenységi köre veszélyeztetett pénzmosás szempontjából.²³ E szolgáltatók a törvény 1. §-ában kerülnek meghatározásra az alábbiak szerint:

„1. § (1) E törvény hatálya - a (3) és (4) bekezdésben meghatározott eltéréssel - kiterjed a Magyarországon székhellyel, fiókteleppel vagy telephellyel rendelkező

- a) hitelintézetre;
- b) pénzügyi szolgáltatóra;
- c) foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató intézményre;
- d) önkéntes kölcsönös biztosítópénztárra;
- e) nemzetközi postautalvány-felvételt és -kézbesítést végzőre;
- f) ingatlanügylettel kapcsolatos tevékenységet végzőre;
- g) könyvvizsgálói tevékenységet végzőre;
- h) könyvviteli (könyvelői), adószakértői, okleveles adószakértői, adótanácsadói tevékenységet megbízási, illetve vállalkozási jogviszony alapján végzőre;
- i) játékkaszinót, kártyatermet működtetőre vagy távszerencsejátéknak nem minősülő fogadást, távszerencsejátékot, online kaszinójátékot szervezőre;
- j) nemesfémme vagy az ezekből készült tárgyakkal kereskedőre;
- k) árukereskedőre, amennyiben tevékenysége folytatása során hárommillió forintot elérő vagy meghaladó összegű készpénzfizetést fogad el;
- l) ügyvédre, ügyvédi irodára, európai közösségi jogászra, európai közösségi jogászi irodára (a továbbiakban együtt: ügyvéd), kamarai jogtanácsosra, közjegyzőre;
- m) bizalmi vagyonkezelőre;
- n) virtuális és törvényes fizetőeszközök, illetve virtuális fizetőeszközök közötti átváltási szolgáltatásokat nyújtó szolgáltatóra;

²³ Ambrus István: Digitalizáció és büntetőjog. Wolters Kluwer 2021. 148-156. o.

Ambrus István: Büntetőjog 2021 – a pénzmosás újrhangolt tényállása és a hálapénz kriminalizálása. <https://ujbtk.hu/dr-ambrus-istvan-buntetojog-2021-apenzmosas-ujrahangolt-tenyallasa-es-a-halapenz-kriminalizalasa/> (utoljára megnyitva 2021.11.02.)

o) letétkezelő pénztárca-szolgáltatóra;

p) kulturális javak (műalkotások, régiségek) kereskedelmével vagy közvetítésével foglalkozó szolgáltatóra olyan ügyletek vagy ügyletsorozatok vonatkozásában, amelyek értéke eléri vagy meghaladja a hárommillió forintot;

q) kulturális javak (műalkotások, régiségek) tárolásával vagy kereskedelmével szabadkikötőkben foglalkozó vagy közvetítőként szabadkikötőkben eljáró szolgáltatóra olyan ügyletek vagy ügyletsorozatok vonatkozásában, amelyek értéke eléri vagy meghaladja a hárommillió forintot;

és

r) székhelyszolgáltatóra.

(1a) E törvény hatálya kiterjed arra, aki Magyarország területén vagy az Európai Unió más tagállamában vagy harmadik országban rendelkezik székhellyel, és Magyarországon létesített tartós, üzleti egysége révén - ideértve a fióktelepet is - az ügyfelek számára állandó belföldi jelenlét formájában közvetlenül kínál az (1) bekezdésben meghatározott szolgáltatást Magyarországon [az (1) bekezdésben és e bekezdésben meghatározottak a továbbiakban együtt: szolgáltató].

(2) E törvény hatálya kiterjed arra, aki

a) a szolgáltató ügyfele, vagy annak rendelkezésre jogosultja, képviselője, meghatalmazottja;

b) a szolgáltató vezetője, foglalkoztatottja, illetve segítő családtagja;

c) kamarai jogtanácsos irányításával ügyvédi kamarai nyilvántartásba vett jogi előadóként (a továbbiakban: jogi előadó) ügyvédi tevékenységet gyakorol.

(3) E törvény hatálya kiterjed az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szervre.

(4) Nem tartozik e törvény hatálya alá

a) a szolgáltatónak a személyi jövedelemadóról szóló törvény alapján a munkáltató által a munkavállalójának adómentesen vagy kedvezményes adózás mellett juttatható támogatáshoz kapcsolódó tevékenysége, ha a támogatásként kapott pénzüsszeget kizárólag a személyi jövedelemadóról szóló törvényben meghatározott áruk vagy szolgáltatások korlátozott körére lehet felhasználni,

b) a pénzügyi szolgáltatónak a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvényben (a továbbiakban: Hpt.) meghatározott hitelreferencia szolgáltatása, valamint fizetési rendszer működtetésével kapcsolatos tevékenysége,

c) az adók, bírságok, illetékek megfizetésére irányuló, fizetési számlára történő befizetés teljesítése.

(5) E törvény hatálya a Magyar Nemzeti Bankra (a továbbiakban: MNB) kizárólag a felügyeleti tevékenysége, továbbá azon rendelkezések tekintetében terjed ki, ahol e törvény az MNB-t kifejezetten nevesíti.

(6) E törvény üzleti kapcsolat létesítésével összefüggő rendelkezései megfelelően alkalmazandóak a közjegyzőre is, ha a 73. § (2) bekezdésében meghatározott tevékenységet végez.”²⁴

Ezek alapján elmondható az, hogy a pénzmosás 2021-től hatályos szabályozásával a jogalkotók egy korszerű és az Európai Unió által előírt szabályoknak is megfelelő módosítást végeztek el. Mivel a pénzmosás bűncselekményébe került besorolásra az orgazdaság bűncselekménye is, így várhatóan ez a statisztikai adatokban is növekedést fog eredményezni.

Továbbá elmondható az is, hogy az első alapeset nyitott törvényi tényállása miatt ez a deliktumváltozat akár már mulasztással is megvalósítható azon személy által, akinek speciális kötelezettsége áll fenn az eredmény megakadályozásával kapcsolatban. Ez tehát még körültekintőbb eljárást eredményez a pénzmosás elleni szakemberek körében.

Fontos újítás az is, hogy a bűnös eredetű vagyon nem maradhat az elkövetőnél, így azt minél szélesebb körben kell elvonni tőle. Ezt pedig a különböző büntetőjogi szankciók segítségével lehet megvalósítani.

²⁴ 2017. évi LIII törvény

8. A pénzmosás elleni védekezés a hazai bankrendszerben

8.1 Pénzmosás megjelenése a bankokban

A hazai bankok pénzmosás gyanús ügyletnek tekintik az ügyfelek által jelzett olyan igényt, valamint kezdeményezett nagyobb értékű tranzakciót vagy azok sorozatát, melyet a banki ügyintézők nem tudnak összhangba hozni az ügyfél legális gazdálkodásáról kialakított képpel, és gyanú merül fel arra nézve, hogy a pénz illegális forrásokból származhat. A pénzmosás gyanús ügyleteknek két kötelező tartalmi kellék van: a szokatlanág és a pénz legális eredetére vonatkozó ismeret hiánya. Az ilyen ügyletek esetén az ügyfél nem tud megnyugtató választ adni arra, hogy a pénz honnan is származik.

A pénzmosásnak három fő fázisát különíthetjük el. Ezek az alábbiak:

a, Elhelyezés: ekkor az illegálisan szerzett jövedelmet bejuttatják a pénzügyi rendszerbe. Ennek több módját is használják, a leggyakoribb, hogy kisebb összegekben egy vagy több számlára közvetítők révén helyezik el a pénzt.

b, Rétegzés: ekkor válik el az illegális jövedelem az eredeti forrástól. Az elkövető a bevételeket úgy rejti el, hogy a jövedelem megszerzője és az illegális pénz között ne lehessen kapcsolatot találni.

c, Integrálás: ebben a fázisban már nem fér kétség a pénz eredetéhez, akár már legális üzletekbe is be lehet fektetni.

8.2 A pénzügyi folyamatok résztvevői

A bankok ügyfele az a személy, aki a szolgáltatóval, vagyis a bankkal a szolgáltató tevékenységi körébe tartozó szolgáltatás igénybevételére üzleti kapcsolatot létesít, szerződést köt vagy a szolgáltató részére ügyleti megbízást ad. Ez alapján különbséget tehetünk az ügyfelek két típusa között. A rendszeres ügyfél a bankkal tartós jogviszonyban áll, mivel az ügyfélnek számlát vezet. Az alkalmi ügyféllel a bank eseti jogviszonyban áll (pl. alkalmi készpénz felvétel, befizetés stb.). Mivel egy-egy ügyletre szól, ügyleti megbízásnak hívjuk ezt.

A tényleges tulajdonos az a személy, aki érdekét a tranzakció szolgálja. Fontos megjegyezni, hogy tényleges tulajdonos csak természetes személy lehet. A Polgári Törvénykönyv alapján tényleges tulajdonos:

- a) az a természetes személy, aki jogi személyben vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetben közvetlenül vagy közvetve a szavazati jogok vagy a tulajdoni hányad legalább huszonöt százalékával rendelkezik, vagy egyéb módon tényleges irányítást, ellenőrzést gyakorol a jogi személy, vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet felett;
- b) az a természetes személy, aki jogi személyben vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetben meghatározó befolyással rendelkezik;
- c) az a természetes személy, aki megbízásából ügyleteket végrehajtanak vagy egyéb módon tényleges irányítást, ellenőrzést gyakorol a természetes személy ügyfél tevékenysége felett;
- d) alapítvány esetén az a természetes személy, aki az alapítvány vagyonának legalább huszonöt százalékban kedvezményezettje, ha a leendő kedvezményezetteket már meghatározták; akinek érdekében az alapítványt létrehozták vagy aki az alapítvány kezelő szervének tagja, meghatározó befolyást gyakorol az alapítvány vagyona felett, illetve eljár az alapítvány képviselőjeként;
- e) bizalmi vagyonkezelési szerződés esetén a vagyonrendelő; a vagyonkezelő; a kedvezményezett vagy az a természetes személy, aki a kezelt vagyon felett egyéb módon ellenőrzést gyakorol, valamint
- f) az első két pontban meghatározott természetes személy hiányában a jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet vezető tisztségviselője.

A Polgári Törvénykönyv pontosan megfogalmazza a meghatározó befolyás jelentését is. Meghatározó befolyással rendelkező természetes személy a jogi személyben tag, vagy részvényes, és jogosult a vezető tisztségviselők és a felügyelőbizottság többségének megválasztására, visszahívására; vagy a jogi személy más tagjai, részvényesei a befolyással rendelkezővel kötött megállapodás alapján a befolyással rendelkezővel azonos tartalommal szavaznak, vagy a befolyással rendelkezőn keresztül gyakorolják a szavazati jogukat. Ez csak abban az esetben igaz, ha együtt a szavazatok több, mint felével

rendelkeznek.²⁵

8.3 Az ügyfél-átvilágítás

A bankoknak törvény által előírt esetekben kötelező elvégezni bizonyos ügyfélátvilágítási intézkedéseket. Ez a Know Your Customer (Ismerd meg az ügyfeled) követelmény megvalósulását szolgálja. Ha ismerjük az ügyfelet, könnyebb eldönteni az adott tranzakcióról, hogy felmerülhet-e a pénzmosás gyanúja. Az ügyfél-átvilágítás során megtörténik az azonosítás, meghatározott adatok felvétele, a személyazonosság igazolása dokumentumok alapján, a tényleges tulajdonos átvilágítása. Ezen kívül részét képezi az ügyfél kockázati kategóriába sorolása, a tranzakció adatainak rögzítése és az ügyfél jövőbeni tranzakcióinak monitorálása.

Az ügyfél kockázati besorolása lehet alacsony, átlagos, magas illetve elfogadhatatlan. Ez alapján többféle átvilágításról beszélhetünk. Egyszerűsített átvilágítást kell alkalmazni az alacsony kockázatúnak minősített ügyfél esetén, normál átvilágítást az átlagos kockázatú vonatkozásában. Amennyiben az ügyfél magas kockázati besorolásba kerül, fokozott ügyfélátvilágítás szükséges. A legsúlyosabb, elfogadhatatlan minősítés esetén nem lehet üzleti kapcsolatot létesíteni.

Lehetőség van arra is, hogy a bankok, mint szolgáltatók a törvényben felsorolt más szolgáltatók által végrehajtott ügyfél-átvilágítás eredményét a saját kockázataikra elfogadják. Természetesen ez fordítva is igaz. Amennyiben az ügyfél hozzájárul, minden bank köteles a keletkezett adatokat más szolgáltató rendelkezésére bocsátani.

8.3.1 Az azonosítás

Az azonosítás az ügyfél-átvilágítási eljárás azon része, mikor az ügyintéző felveszi és írásban rögzíti az ügyfél, illetve az ügyfélhez kapcsolódó más személyek adatait. Természetes személy ügyfél esetén azonosítani kell az ügyfelet, szükség esetén meghatalmazottját, képviselőjét. Jogi személy esetén az azonosításnak ki kell terjednie a jogi személyre, valamint a kapcsolódó

²⁵ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1673 irányelve (2018. október 23.) a pénzmosás ellen büntetőjogi eszközökkel folytatott küzdelemről

természetes személyekre is (pl.: meghatalmazott, képviselő, rendelkező stb.).

Az azonosítás során az ügyintézőnek ellenőrizni kell okiratok megtekintése révén a megadott adatok valódiságát. Személyazonosságot igazoló ellenőrzése során ellenőrizni kell az okirat érvényességi idejét, valamint azt is, hogy az adott irat elfogadható-e a Magyarországon történő azonosításhoz.

Minden ügyfélnek fel kell tenni a kérdést, hogy kiemelt közszereplőnek minősül-e. Kiemelt közszereplő az a természetes személy, aki fontos közfeladatot lát el, vagy az ügyfél- átvilágítása előtti egy éven belül fontos közfeladatot látott el. Fontos közfeladatot ellátó személy (PEP) a Pmt. szerint például az államfő, kormányfő, országgyűlési képviselő, politikai párt irányító szervének tagja, a legfelsőbb bíróság, alkotmánybíróság magas rangú tagja, a számvevőszék és a központi bank igazgatóságának tagja, stb.

Kiemelt közszereplő a törvény szerint a fenti tisztségeket ellátó magánszemélyek közvetlen családtagjai, valamint a velük közvetlen üzleti kapcsolatban álló magánszemélyek is. A kiemelt közszereplőknek nyilatkozniuk kell arról, hogy saját jogon, közeli hozzátartozó, vagy üzleti partner révén minősülnek. Fontos, hogy akik saját jogon kiemelt közszereplők, a vagyonuk forrásáról is nyilatkozni kell minden esetben.

8.3.2 A pénzmosás és terrorizmus-finanszírozási bejelentési kötelezettség

Minden az ügyféllel és tranzakcióival kapcsolatba kerülő ügyintézőnek kötelessége, hogy ha olyan tranzakciót, adatot, körülményt észlel, mely pénzmosásra vagy terrorizmusfinanszírozásra utalhat, azonnal egy bejelentő lapot töltsön ki. Ezt az ügyfél adataival és a gyanú okával együtt kell megküldeni a Compliance Igazgatóság felé. Ezt kötelező jelleggel küldik tovább a hatóság felé.

8.3.3 Monitorálás

A szolgáltató - jelen esetben a bank - köteles az üzleti kapcsolatot folyamatosan figyelemmel kísérni annak megállapítása érdekében, hogy az adott üzleti megbízás összhangban áll-e a szolgáltatónak az ügyfélről a jogszabályok

alapján rendelkezésre álló adataival.

Szükség esetén megerősített eljárásban kell vizsgálni az üzleti kapcsolatot. A folyamatos ellenőrzési tevékenységbe beletartozik az üzleti kapcsolat fennállása folyamán teljesített ügyleti megbízások elemzése is. Megerősített eljárást kell alkalmazni, ha az ügyfél nem jelent meg személyesen; nem állami vagy önkormányzati tulajdonú nonprofit gazdasági társaság; kiemelt kockázatot jelentő harmadik országban van lakóhelye vagy székhelye, illetve tényleges tulajdonosa ilyen országban lakik

8.3.4 A megerősített eljárás folyamata

A megerősített eljárás magába foglalja a fokozott ügyfél-átvilágítást és a monitorálást, illetve az ezek kezelésére szolgáló kockázat alapú eljárásokat a belső szabályozásban. Fő elemei az ügyfélről való további információk beszerzése, a vagyon származásáról információk gyűjtése. Fel kell deríteni a tervezett vagy végrehajtott tranzakció célját, kérni kell a vezetői hozzájárulást az ügylet végrehajtásához. Ezeken kívül vizsgálni kell az ügyfélhez kötődő üzleti kapcsolatokat, illetve a korábbi kisebb tranzakciókat.

A bankok a törvényben előírtakon kívül is alkalmazhatnak megerősített eljárást, mely a 7.3.3. pontban már felsorolásra került. A magas kockázatú ügyfelek befogadása vezetői szinten történik. A megerősített eljárás hatálya alá tartozó ügyfelek esetében a banki belső rendszerek a normál kockázatú ügyfelektől eltérő összeghatárokat és szempontokat figyelembe véve működnek. A megerősített eljárás során az alábbi intézkedéseket kell végrehajtani:

- az ügyfélről megtudott információk rögzítése
- az ügylet természetéről, jellegéről szóló információk beszerzése
- az ügyfél pénzügyi eszközéről és annak forrásáról, eredetéről szóló információk rögzítése
- a tervezett vagy végrehajtott ügylet céljának felderítése
- az ügyfélhez kötődő üzleti kapcsolatok számának és időzítésének kiemelt vizsgálata
- ügyletek kiválasztása további ellenőrzés céljából.

A további vizsgálatok elvégzése céljából tízmillió forintot elérő vagy meghaladó összegű pénzváltás, vagy készpénzes tranzakció esetén kötelező az e

penzügyi eszközök forrására vonatkozó információk beszerzése is.

8.3.5 Tranzakciós értékhatár

A tranzakciós értékhatár az az összeg, amikortól a szolgáltatónak ügyfél-átvilágítást kell végezni, amennyiben az adott ügyfélre nézve korábban még nem történt meg. Ez az összeghatár korábban kétmillió forint volt, majd az összeg először 2.500.000 Ft-ra, majd 3.600.000 Ft-ra változott. A jelenleg hatályos szabályozás szerint 4.500.000 Ft-ot elérő vagy meghaladó összegű ügyleti megbízás teljesítésekor szükséges az átvilágítás. Továbbá a Pmt. alapján az árukereskedő esetében a 3.000.000 Ft-ot elérő vagy meghaladó összegű ügyleti megbízás készpénzben történő teljesítése esetén szükséges. A bankokra nézve fontos tranzakciós értékhatár továbbá a 300.000 Ft-ot elérő, illetve meghaladó összegű pénzváltás.

8.3.6 Az ügyfél-átvilágítás típusai

a) Egyszerűsített ügyfél-átvilágítás

Az alacsony kockázati csoportba sorolt ügyfelek vonatkozásában kell elvégezni. Speciális ügyfélkör tartozik ide, csak előre definiált ügyintézők nyithatják. Ilyen ügyfél lehetnek:

- az Európai Unió területén székhellyel rendelkező szolgáltatók, melyekre a Pmt.-ben meghatározottakkal egyenértékű követelmények vonatkoznak,
- olyan társaságok, melyek értékpapírját egy vagy több tagállamban bevezették a szabályozott piacra
- a Pmt. 5. §-ában meghatározott felügyeletet ellátó szervek (pl.: Magyar Nemzeti Bank, állami adóhatóság, Magyar Könyvvizsgálói kamara stb.)
- helyi önkormányzat, annak költségvetési szerve
- központi államigazgatási szerv (Kormány, minisztérium stb.)
- autonóm államigazgatási szerv (Közbeszerzési Hatóság, Gazdasági Versenyhivatal stb.)
- Kormányhivatal (Központi Statisztikai Hivatal, Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala stb.)
- rendvédelmi szervek

- önálló szabályozó szervek
- Európai Unió intézmények, szervek.

Ebben az esetben az adatok felvételekor jogi személy ügyfél esetén azonosítani kell a jogi személyt, és a hozzá kapcsolódó természetes személyeket is. Rögzíteni kell a nevét, rövidített nevét, székhelyét, külföldi székhely esetén magyarországi fióktelepét, főtevékenységét, a képviselőre jogosultak nevét és beosztását. További rögzítendő adat a cégbírósági nyilvántartásban szereplő jogi személy esetén a cégjegyzékszám, egyéb jogi személy esetén a létrejöttéről szóló határozat száma, vagy nyilvántartási száma, valamint fontos az adószám rögzítése is.

Alacsony kockázatú ügyfelek esetén a szolgáltatók nem végeznek teljes körű átvilágítást, adataik megállapításához pedig elegendő nyilvános közhiteles adatbázisra támaszkodni. Egyszerűsített átvilágítás csak nem természetes személyre alkalmazható.

b) Normál ügyfél-átvilágítás

Átlagos kockázatú az a természetes/ jogi személy ügyfél, akinél sem az alacsony, sem a magas kockázati kategóriába soroló tényezők nem állnak fenn. A törvény szerint természetes személy ügyfél esetén az ő, valamint meghatalmazottjának, képviselőjének, rendelkezőjének a következő adatait kell rögzíteni:

- családi és utónév
- születési családi és utónév
- állampolgárság
- anyja születési neve
- lakcíme, hiányában tartózkodási helye (e nélkül nem hozható létre üzleti kapcsolat)
- azonosító okmány típusa és száma.

Jogi személy esetén az azonosításnak ki kell terjedni a jogi személyre, valamint a hozzá kapcsolódó természetes személyekre is. A rögzítendő adatok az alábbiak:

- neve, rövidített neve
- székhelye, külföldi székhely esetén magyarországi fióktelep címe
- főtevékenysége
- képviselőre jogosultak és beosztása
- kézbesítési megbízottjának az azonosításra alkalmas adatai

- cégbírósi nyilvántartás esetén cégjegyzékszám, egyéb jogi személy létrejöttéről szóló határozat száma, nyilvántartási száma.

Jogsabály alapján a bankok ezeket az adatokat rögzítik, kivéve azon üzleti megbízások esetén, melyek gördülő egyenlege nem éri el a 4.500.000 Ft-ot, illetve azon valutaváltások vonatkozásában, melyek gördülő értéke kevesebb, mint háromszázezer forint.

Fokozott ügyfél-átvilágítás

A magas kockázati csoportokba sorolt ügyfelek vonatkozásában szükséges. Az ügyfélkapcsolat létrehozása kizárólag központi engedéllyel, vagy az üzleti kapcsolatot kezdeményező szervezeti egység vezetőjének jóváhagyásával történhet meg. Magas kockázatú az ügyfél, ha stratégiai hiányosságokkal rendelkező, kiemelt kockázatot jelentő harmadik országból származik; belső szabályzatban rögzített egyéb esetekben; 5 távoli azonosítás esetén; kiemelt közszereplő ügyfél esetén illetve felügyeletet ellátó szerv által kiadott útmutatóban meghatározott esetekben.

9. A bejelentési kötelezettség a 2017. évi LIII. törvényben és a bejelentés folyamata

A bejelentési folyamat szabályozása a 2017. évi LIII. törvényben a 30. §-ban jelenik meg.

„**30. §** (1) A szolgáltató vezetője, foglalkoztatottja és segítő családtagja

a) pénzmosásra,

b) terrorizmus finanszírozására, vagy

c) dolog büntetendő cselekményből való származására

utaló adat, tény, körülmény (a továbbiakban együtt: bejelentés alapjául szolgáló adat, tény, körülmény) felmerülése esetén köteles a 31. § (1) bekezdésében megjelölt személynek haladéktalanul írásban bejelentést (a továbbiakban: bejelentés) tenni.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott bejelentésnek tartalmaznia kell

a) a szolgáltató által a 7-14/A. § alapján rögzített adatokat,

b) a bejelentés alapjául szolgáló adat, tény, körülmény részletes ismertetését és

c) a bejelentés alapjául szolgáló adatot, tényt, körülményt alátámasztó dokumentumokat, amennyiben azok rendelkezésre állnak.

(3) A szolgáltató vezetője, foglalkoztatottja és segítő családtagja pénzmosásra, terrorizmus finanszírozására vagy dolog büntetendő cselekményből való származására utaló adat, tény, körülmény felmerülését a végrehajtott vagy végrehajtandó ügylet és az ügyfél által kezdeményezett, de végre nem hajtott ügylet esetében, valamint a 13. § (8) bekezdésében meghatározott esetben is köteles vizsgálni.”

E rendelkezés alapján a szolgáltató bejelentési kötelezettsége a bejelentés alapjául szolgáló tény vagy adat észrevételekor alakul ki. A bejelentést ebben az esetben a szintén e törvényben megjelölt személy felé kell benyújtani, aki azt haladéktalanul továbbítja a pénzügyi információs egység felé.

A bejelentési kötelezettség már az 1994. évi XXIV. törvényben is megjelent, de ekkor, valamint a 2003-ban történő módosításakor is még kizárólag a pénzmosás bűncselekményére vonatkozott. Ebben hozott változást a 2007-es Pmt., amely már a terrorizmus finanszírozására utaló adatokkal kapcsolatban is előírta e kötelezettséget. A 2017. évi LIII. törvény pedig tovább szélesítette a bejelentési kötelezettség alá tartozó adatok és tények körét azzal,

hogy már minden olyan adat, tény vagy körülmény bejelentendő, amely büntetendő cselekményből származó dolog, vagyon származására utal.

A Pmt. 30. § (2) bekezdése határozza meg a bejelentés tartalmi elemeit. A bejelentésben szerepeltetni kell az ügyfél-átvilágítás adatait, a bejelentés alapját szolgáltató tény, körülményt, adatokat, ezek részletes leírását, a bejelentést alátámasztó dokumentumokat. Ezek pontos és részletes csatolása segíti és gyorsítja a pénzügyi információs egység munkáját.

A 30. § (3) bekezdése azt fogalmazza meg, hogy a szolgáltató bejelentési kötelezettsége nem csak a végrehajtott ügyletekre kell, hogy vonatkozzon, hanem a végrehajtandó, illetve a végre nem hajtott ügyletekre is. Továbbá abban az esetben is szükséges a bejelentés, ha a szolgáltató megtagadta a fizetési művelet elvégzését, üzleti kapcsolat létesítését, mert az ügyfél-átvilágítási lépéseket nem tudta előírászerűen végrehajtani, és egyben megállapította a bejelentés alapjául szolgáló adat, tény, körülmény felmerülését.

A FATF által meghatározott követelményrendszer, és az ezen alapuló 2015/849 parlamenti és tanácsi irányelv is szubjektív észlelésen alapuló bejelentési kötelezettséget ír elő. Ez azt jelenti, hogy a szolgáltató egyedül dönt a bejelentés megtételéről, nem pedig objektív kritériumok alapján teszi meg azt. A szolgáltató dönti el, hogy az ügyféllel, ügylettel kapcsolatos tranzakciókkal kapcsolatban fennáll-e a gyanú, hogy összefüggnek valamilyen pénzmosási, illetve terrorizmus finanszírozási bűncselekménnyel.²⁶

A törvény alapján a szolgáltató vezetője, foglalkoztatott, a segítő családtagja a pénzmosásra, terrorizmus finanszírozására vagy dolog büntetendő cselekményből való származására utaló adat, tény, körülmény felmerülése esetén köteles a szolgáltató által kijelölt személynek haladéktalanul írásbeli bejelentést tenni. A bejelentésnek tartalmazni kell a rögzített adatokat, a bejelentés alapjául szolgáló adatot, tény, körülményt, és az ezeket alátámasztó dokumentumokat, amennyiben rendelkezésre állnak.

A pénzügyi információs egységként működő hatóság feladatait a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Központi Irányítás Pénzmosás Elleni Információs Iroda látja el.

²⁶ Papp Zsófia: Magyarázat a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról. Wolters Kluwer Hungary. Budapest. 2019. e-book 196-200.

A bankoknál pénzmosási gyanúok lehet:

- szokatlanul nagy összegű készpénzes tranzakció olyan ügyféltől, akire ez eddig nem volt jellemző
- korábban inaktív számlán jelentősebb pénzmozgás
- olyan ügyfelek, akik több számlát vezetnek a banknál anélkül, hogy ezt üzleti tevékenység indokolná, több átvezetés történik a számlák között ésszerű indok nélkül
- lakossági számlán üzleti tevékenységre utaló pénzmozgás történik
- az ügyfél rendszeresen olyan fiókban tranzaktál, mely lakóhelyétől, telephelyétől távol esik, stb.

A bejelentés nem kötött összeghatárhoz. A pénzmosási bejelentési kötelezettség a törvény alapján tranzakciós alapú. Ez azt jelenti, hogy minden gyanús megbízást be kell jelenteni akkor is, ha az ügyfél minden nap indít egy tranzakciót. Azonban nem kötelező minden tranzakcióra külön bejelentést benyújtani, ugyanis a rendszeresen visszatérő ügyfeleknek rendszeresen bejelentésre érdemes olyan tranzakcióit, melyek egymással hasonlóságot mutatnak, havi szinten egy összefoglaló jellegű pénzmosási bejelentéssel is be lehet jelenteni. A kitétel, hogy a havi szintű bejelentő lapon fel kell sorolni és meg kell jelölni az összes olyan tranzakciót, melyre az ügyintéző az összefoglaló bejelentést ki akarja terjeszteni.

Ha a hatóság a korábbi bejelentésre nem reagált, vagy válaszában nem tartotta gyanúsnak a korábban bejelentett ügyleteket, nem jelenti azt, hogy egy újabb bejelentéskor ugyanazon ügyféllel szemben nem fogja megindítani a vizsgálatot. A bejelentést a hatóság felé a kijelölt személy nem tagadhatja meg. A kijelölt személy szerepe e bejelentés tekintetében a következő: az egyes pénzmosási bejelentőlapok áttekintésével gondoskodik arról, hogy minden bejelentés hibátlanul kerüljön továbbításra a hatóság felé. Tipikus hiba a bejelentés során, hogy a bejelentendő ügyfél azonosításához szükséges adatokat hiányosan töltik ki, tartalmi vonatkozásban pedig általában a gyanúok módosítása szükséges.

Ha a bejelentés formai vagy tartalmi szempontból nem felel meg tökéletesen a jogszabályi feltételeknek, a kijelölt személy felveszi a kapcsolatot

a bejelentést tevő szervezeti egységgel, hogy pontosítsa a tényeket, adatokat és körülményeket. Ezzel biztosítja, hogy a bejelentések szakmai minőségben a jogszabályok teljes betartásával kerülhessenek a hatóság felé továbbításra.

A kijelölt személy nem tagadhatja meg a bejelentés továbbítását, vagyis nem kivizsgálást végez, hanem csak tartalmi és formai ellenőrzést. Ha a bejelentés hibás, visszaküldi azt a bejelentőnek kiegészítésre. Ez alapján elmondható, hogy a bejelentőnek minél részletesebben és informatívabban leírni, hogy az adott ügyletet miért tartja gyanúsnak, és gyanúját milyen tényekkel tudja alátámasztani.

10. Összegzés és de lege ferenda javaslatok

A pénzmosás és terrorizmus finanszírozásának megelőzése a történelem folyamán egyre nagyobb szerepet játszott a kormányzati politikában és a gazdaságok működésében, mégis viszonylag későn, 1986-tól kezdtek el erre nézve szabályozást kialakítani. Egyre több szervezet alakult (pl. az OECD mellett működő FATF, illetve a Moneyval), melyek rendeltetése a vonatkozó szabályok megalkotása, illetve a hatálya alá tartozó szolgáltatók felügyelete volt.

Magyarország is csatlakozott a meghozott intézkedésekhez, a megfogalmazott irányelveket törvények formájába ültetve át a hazai jogrendszerbe. Ennek köszönhetően született meg először a 1994. évi, majd a 2007. évi, illetve a 2017. évi törvény a pénzmosás (és később a terrorizmus finanszírozása) megelőzéséről. Továbbá a pénzmosás büntetendővé vált hazánkban is, hiszen 1994-ben a Büntető Törvénykönyvben is megjelent. E törvények, illetve a kapcsolódó rendeletek pontosan meghatározzák azt, hogy az egyes szolgáltatóknak milyen kötelezettségei vannak. Kiemelt szerepet szántam az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsának 2018/1673 irányelvének, melynek hatására 2021.01.01- től a hazai szabályozásban is jelentős változások álltak be.

Dolgozatom második felében a bankok által követett pénzmosás megelőzésére szolgáló legfontosabb intézkedéseket vettem sorra. Különösen nagy hangsúlyt fektetnek a pénzügyi intézetek arra, hogy a pénzmosás elkerülése érdekében csak a legális utakon járó ügyfelekkel létesítsenek üzleti kapcsolatot. Ebben nagy szerepe van a Know Your Customer elvnek. Ebből adódóan kötelességük ügyfeleiket átvilágítani, mely átvilágítás több szinten is történhet. A nagyon alacsony kockázatúnak minősített ügyfelek esetén egyszerűsített átvilágítást kell végezniük. Ilyen kategóriába csak előre definiált jogi személyek tartozhatnak. Az átlagos kockázatú természetes illetve jogi személyek átvilágításánál normál ügyfél-átvilágítás alkalmazása szükséges, mely a rájuk vonatkozó általános adatok rögzítését foglalja magába. Végül pedig a magas kockázatú ügyfelekkel (pl.: kiemelt közszereplők, stratégiai hiányosságokkal rendelkező harmadik országból származó ügyfél) szemben fokozott átvilágítást ír elő a törvény. Amennyiben az ügyfél elfogadhatatlan kockázatot jelent, úgy vele üzleti kapcsolat eseti jelleggel sem létesíthető. Amennyiben az ügyintéző

bármilyen pénzmosásra utaló adatot, tényt vagy körülményt fedez fel, úgy megjelenik a bejelentési kötelezettség, melynek szándékosa elmulasztását a Btk. 401. §-a szankcionálja. Erre minden szolgáltatónak megvan a saját protokollja, ám abban megegyeznek, hogy a törvény szerint kijelölt személy felé kell megküldeni a bejelentést, aki a formai és tartalmi ellenőrzés után továbbítja azt a hatóság (házánkban a Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Iroda) felé.

A téma fontosságát is jelzi, hogy az Európai Bizottság egy új javaslatcsomagot dolgozott ki 2021 júliusában. Ezek célja elsősorban a gyanús tranzakciók és tevékenységek könnyebb felismerése, valamint azon kiskapuk bezárása, mely segítette a bűnözőket a pénz tisztára mosásában. A javaslatcsomag részét képezi egy új uniós hatóság létrehozásáról szóló rendelet, az ügyfél-átvilágítást szabályozó rendelet és a hatodik pénzmosás elleni irányelv megalkotása, valamint a pénzátutalásokról szóló rendelet felülvizsgálata.²⁷

Véleményem szerint mind az uniós, mind pedig a hazai szabályozás megfelelő mértékben foglalkozik a pénzmosás bűncselekményének megelőzésével. Ennek ellenére mégis egyre inkább nő a szolgáltatói bejelentések száma, melyek legnagyobb része a hazai bankoktól származik. Éppen ezen okból a jövőben kiemelt figyelmet kellene fordítani arra, hogy a bejelentési kötelezettségnek leginkább kitett szakemberek még magasabb szintű továbbképzésben részesüljenek a bejelentési kötelezettségükkel kapcsolatban, sokan ugyanis nincsenek ezzel tisztában. A kötelező vizsgákra egy átlátható, egyértelmű és egységes tananyagot kellene kibocsájtani a bankonként eltérő, sokszor homályosan megfogalmazott oktatási anyagok helyett. Mindemellett azt is fontosnak tartanám, hogy a digitalizációnak köszönhető újítások, mint például a készpénzbefizetésre alkalmas ATM-ek alkalmazása kapcsán is érdemes lenne szigorítani a szabályokon. Jelenleg a legtöbb hazai banknak van a készpénz befizetésére alkalmas automatájuk, melyekbe magasabb összegek is elhelyezhetők, igaz több egymást követő tranzakcióval. E tranzakciók a banki dolgozók kihagyásával történnek, és központilag szükséges ezek ellenőrzése. Azonban ez sajnos nem minden esetben történik meg, vagy gyakran csak

²⁷ A pénzügyi bűncselekmények elleni küzdelem: a Bizottság felülvizsgálja a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni szabályokat Európai Bizottság – Sajtóközlemény

Compliance osztályon dolgozók értesítik a tanácsadókat az adott tranzakcióról, hogy járjanak utána, de ez nem minden esetben sikeres. Ennek megoldására is lehetne egy átfogó szabályozást alkotni, hogy a bejelentési határon túli összegeket már csak személyesen, bankfiókban lehessen befizetni, hogy megfelelő mértékben történhessen meg az ügyfélátvilágítás.

11. Köszönetnyilvánítás

Először is szeretném megköszönni a Büntetőjogi és Kriminológiai Intézeti Tanszéknek, hogy lehetővé tették számomra a Tanszéken történő munkát. Külön köszönetet érdemel Prof. Dr. Jacsó Judit egyetemi tanár, a Tanszék vezetőjeként, valamint dolgozatom konzulenseként, aki szabadidejét nem sajnálva bármikor a segítségemre volt a dolgozat megírásában. Szeretném megköszönni a segítséget a Miskolci Egyetemi Könyvtár, Levéltár és Múzeum dolgozóinak, akik mindig szívesen segítettek a kutatómunkában. Nagy segítséget jelentett számomra Vámosiné Kovács Edit, aki a banki szektorban szerzett releváns tudását a pénzmosás megelőzésével kapcsolatban átadta nekem. Továbbá köszönöm szépen a banki kollégáim segítségét is, akikhez bármikor fordulhattam segítségért a témával kapcsolatban. Végül, de nem utolsó sorban szeretném megköszönni páromnak, Hajdú Lászlónak és családomnak, akik a dolgozat megírása során, illetve az elmúlt években mellettem álltak, segítették tanulmányaimat.

12. Felhasznált irodalom

- A pénzügyi bűncselekmények elleni küzdelem: a Bizottság felülvizsgálja a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni szabályokat Európai Bizottság – Sajtóközlemény
- Ambrus István: A 21. századi modernizációra adható büntetőjogi válaszok. *Ügyészek Lapja* 2019/6. 5–11. o.
- Ambrus István: A mesterséges intelligencia és a büntetőjog. *Állam- és jogtudomány LXI. évfolyam* 4. szám 4-23
- Ambrus István: Büntetőjog 2021 – a pénzmosás újrahangolt tényállása és a hálapénz kriminalizálása. [https://ujbtk.hu/dr-ambrus-istvan-buntetojog-2021-a-penzmosas-ujrahangolt-tenyallasa-es-a-halapenz-kriminalizalasa/\(utoljara-megnyitva-2021.11.02.\)](https://ujbtk.hu/dr-ambrus-istvan-buntetojog-2021-a-penzmosas-ujrahangolt-tenyallasa-es-a-halapenz-kriminalizalasa/(utoljara-megnyitva-2021.11.02.))
- Ambrus István: Digitalizáció és büntetőjog. Wolters Kluwer 2021. 148-156. o.
- Dornfeld László: Pénzmosás a kibertérben. Az Európai Unió pénzügyi érdekei védelmének büntetőjogi aspektusai. Szerk.: Farkas-Dannecker-Jacsó. 2019. 451-461. o.
- Dr. Gál István László Ph.D. A pénzmosás hatályos büntetőjogi szabályozása Magyarországon <https://www.mnb.hu/letoltes/pszafhu-rtfkonf-gali.pdf>
- Gál István László: A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása az új magyar büntetőjogban. *Belügyi Szemle* 2013/6. 25–56. o.
- Görgényi Ilona, Gula József, Horváth Tibor, Jacsó Judit, Lévay Miklós, Sántha Ferenc, Váradi Erika: Magyar büntetőjog különös rész. Wolters Kluwer Hungary. Budapest. 2020. 781-798
- Gyarakí Réka: A kiberbűncselekmények megjelenése és helyzete napjainkban. A bűnügyi tudományok és az informatika 2019. Szerk: Mezei Kitti 83-103. o.
- Jacsó Judit, Udvarhelyi Bence: A pénzmosás elleni fellépés aktuális tendenciái az Európai Unióban. *Ügyészségi Szemle* 2017=01. II. évfolyam 1. szám 6-31. o.
- Jacsó Judit: A pénzmosás compliance hazai és európai dimenzióban a társadalmi innováció tükrében. *Miskolci Jogi Szemle* 14. évfolyam

(2019) 2. különszám 1. kötet 394-412. o.

Jacsó Judit: Gondolatok az Európai Unió pénzmosás elleni büntetőpolitikájáról a hatodik Pénzmosás elleni uniós irányelv tükrében. Kriminológia és kriminálpolitika a jogállam szolgálatában. Szerk: Bárd Petra. Borbíró Andrea, Gönczöl Katalin. 2019. 401-410. o.

- Kármán Gabriella - Mészáros Ádám - Tilki Katalin: Pénzmosás a gyakorlatban. Ügyészségi Szemle 2016/3. p. 90.
- Karsai Krisztina: Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz. Complex. Budapest. 842-850.o
- Lentner Csaba-Zéman Zoltán: A pénzmosás egyes jogi és gazdasági összefüggései. Miskolci Jogi Szemle 12. évfolyam (2017) 1. szám 19-32. o.
- Mezei Kitti A pénzmosás a gyakorlatban, különös tekintettel a saját pénzmosásra és az ún. „money mule” jelenségre. Kriminológiai Közlemények, 79. pp. 161-167 (2019)
- Mezei Kitti: A pénzintézetek ellen intézett kibertámadások büntetőjogi vonatkozásai[1] (IJ, 2019/1., 14-20. o.)
- Mezei Kitti: A szervezett bűnözés az interneten. A bűnügyi tudományok és az informatika 2019. Szerk: Mezei Kitti 125-147. o.
- Mezei Kitti: A kiberbűncselekmények hazai szabályozásának aktuális kérdései. Magyar Jog 2019/5. pp. 305-314
- Mezei Kitti: A kriptovaluták büntető anyagi és eljárásjogi kihívásai. Pro Futuro 2019/1. pp. 79-98.
- Nagy Adrienn: Digitalizáció és mesterséges intelligencia a magyar igazságszolgáltatásban. Miskolci jogi szemle XV. évf. 2020 3. különszám
- Nagy Richárd: A kibertérben elkövetett vagyon elleni bűncselekmények nyomozásának egyes kérdései. Belügyi Szemle 2018/7-8.
- Nagy Zoltán András - Mezei Kitti: Pénzmosás a kibertérben [1] (IJ, 2018/1., 26-31. o.)
- Papp Zsófia: Magyarázat a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról. Wolters Kluwer Hungary. Budapest. 2019. e-book 196-200.

- Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Iroda Éves jelentés 2016.
- Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Iroda Éves jelentés 2019.
- Ronald F. Pol Anit-money laundering: The world's least effective policy experiment? Together, we can fix it. Policy Design and Practice, 3:1, 73-94
- Sergij S. Vitvitsky, Oleksander N. Kurakin, Pavlo S. Pokataev, Oleksii M. Skriabin, Dmytro B. Sanakoiev: Formation of a new paradigm of anti-money laundering: the experience of Ukraine. Problems and Perspectives in Management 19(1) 354-363.
- Simonka Gábor Aurél: A pénzmosás elleni intézményrendszer a Pénzmosás Elleni Információs Iroda szemszögéből. Kriminológiai Közlemények 72
- Tropina, Tatiana: Fighting money laundering in the age of online banking, virtual currencies and internet gambling. ERA Forum 2014. pp. 5-6.
- Zódi Zsolt: A digitalizáció hatása a jogászai szakmára (GJ, 2018/12., 3-9. o.)

13. Felhasznált jogszabályok

- 2012. évi C. törvény
- 2017. évi LIII törvény
- A Tanács kerethatározata (2001. június 26.) a pénzmosásról, valamint a bűncselekményhez felhasznált eszközök és az abból származó jövedelmek azonosításáról, felkutatásáról, befagyasztásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról (2001/500/IB)
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/849 Irányelve (2015. május 20.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről, a 648/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 2005/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv és a 2006/70/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1673 Irányelve (2018. október 23.) a pénzmosás ellen büntetőjogi eszközökkel folytatott küzdelemről
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/843 Irányelve (2018. május 30.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló (EU) 2015/849 irányelv, valamint a 2009/138/EK és a 2013/36/EU irányelv módosításáról

14. Felhasznált internetes források

- <https://pei.nav.gov.hu/elemzo-ertekelo-tevekenysegelemzo-ertekelo-tevekenysege> (utoljára megnyitva 2021.11.02.)
- <https://www.nav.gov.hu/nav/penzmosas/PTEI> (utoljára megnyitva 2021.11.02.)